

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan zjutraj, izveniši pondeljke.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/L. — Telefon 213.
Upravništvo: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisemnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem čel. uradu št. 13.633.

Po novih potih.

Brez vsakega dvoma je: Evropa pričena hoditi po novih potih. Z velikobritanskim priznanjem sovjetske Rusije je jasno dokumentirana ta resnica. Konservativna, toda ne reakcionarna Velika Britanija popušta na levo, socialistična, toda absolutistična Rusija pa na desno. V obeh slučajih pa je rezultanta ista: Demokratična misel zblizuje dva največja naroda, zblizuje pa tudi njun napredek. Brezposelnost Anglije bodo dvignili produkcijo Rusije, zakladi Rusije pa rešili Anglijo pred moro brezposelnosti.

In po novih potih hodijo tudi drugi narodi. Da omenimo le najbližjega. Še leta 1920 pred revolucijo stoječa Italija je danes toliko konsolidirana, da je v stanu doseči uspehe v zunanji politiki. To vemo mi najbolje. Je pa še vedno resničen stavek, da je mogoča uspešna zunanja politika le, če temelji na dobri notranji politiki.

Po starih potih pa hodi slovenski narod in zato je njegova politika dosledno deficitna. Zunanja ravno tako kot notranja, kulturna prav tako ko gospodarska.

Še leta 1919 v posesti Koroške, še leta 1920 odklanjajoči Wilsonovo črto, moramo leta 1920 dati Koroško in Primorje in leta 1924 še Rapallo.

V notranji politiki isti deficit. Še leta 1919 je podpredsednik vlade Slovenec, še leta 1920 Slovenci sodočujoči v vladi, smo danes zaigrali svojo pozicijo in vsa veljava Slovencev je danes le še posledica neprihoda Radića v Beograd. Ko pridejo Hrvati v skupščino, bodo igrali Slovenci le še reducirano vlogo Spahe. Skrajno žalostno je to, ker se ponasamo, da smo najbolj civilizirani, torej poklicani, da igramo pri gradnji države vsaj sodočujočo vlogo. Pa zbal smo se težav pionirskega dela in strah pred Macedonijo se nam zdi — kulturem. Pa je le znak nemarnega strahu pred delom.

In naša kulturna bilanca od preobrata dalje. Slovenska knjiga, slovensko časopisje je govorilo zgovorno. Slovenska knjiga propada, slovenska revija je skoraj umrla in slovensko časopisje pa se prodaja ali pa pada na nivo laciševine izigravanja instinktov mas.

Če konstatiramo še deficitnost naše gospodarske bilance, žalostne rezultate nacionalizacij, obubožanje vsega srednjega stanu, potem smo dovolj odgrmili grozoto propada, v katerega vodi naša stalno padajoča črta.

In ta črta bo padala, dokler ne stopimo tudi mi na nova pota.

Prva postaja te nove poti pa se glasi: Zboljšanje priči pri sebi! Ne sme v javnosti govoriti o morali tisti, ki je sam ne pozna. Kdor prelomi dano besedo, za tega tudi ni mesta v javnosti.

Ne sme biti voditelj naroda tisti, ki večno le spekulira na instinkte mas, ki uporablja metode demagogov. Pravi voditelj mora narod dvigati, mu mora povedati tudi neprijetnosti, pa magari, da ga množica križa.

In ne sme govoriti narodu kot njegov voditelj tisti, ki je samo partizan, ki grozi onemu, ki časti lastno mnenje. Samo na resnici more sloneti resnični napredek naroda, ker partizanstvo je pri nas že po svoji osnovi — laž.

Stara pota so udobna, nova so neprijetna. Toda stara vodijo navzdol, nova pa navzgor, k napredku.

Naš narod mora pričeti hojo po novih potih, ki vodijo k zblizanju vseh in zato k napredku vseh. Skrajnež na levi in skrajnež na desni, vsak mora popustiti, ker naša slovenska nova pot pravi, da imajo vsi prav, če mislijo pošteno in pravično in če jim je pred očmi le blagor naroda.

To je naša nova pot: združitev vseh poštenomislečnih. Težka je ta pot, ker vodi preko pogina nepoštenih. Toda takoj za njihovim poginom — je vstajenje, je odrešenje.

Bratje! Na poti!

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 7. februarja. (K) Napoved za 8. februarja: Po kratko trajajočem zblizanju zmerne spremenljiva pooblačitev. Zjutraj zmeren mraz, podnevu blizu ničle.

Seja narodne skupščine.

Beograd, 7. febr. (BML) Na današnji seji narodne skupščine, ki se je začela ob 9. uri dopoldne, se je po običajnih formalnostih priobčila obtožba g. Vojta Laziča in dr. proti bivšemu ministru pravde g. dr. Lazi Markoviču. Predsednik narodne skupščine g. Ljuba Jovanović je izjavil, da se bo z obtožbo postopalo v smislu čl. 9 zakona o ministrski odgovornosti, t. j. v roku 5 dni se bo obtožnica natiskala in razdelila poslancem, nato pa se bo v smislu poslovnika glasovalo, ali se obtožba dopusti ali ne. Ako bi večina glasovala za zavrnitev, se v teku tega zasedanja o obtožbi ne bi več govorilo. — Priobči se zahteva ministra pravosodja, da se izroči sodišču radićevski poslanec g. Rudolf Božić radi razlajanja Velikanstva.

Proslava Wilsonovega spomina.

Nato je govoril predsednik skupščine g. Ljuba Jovanović to-le: »Gospoda: Prosim Vas sedaj, da se v imenu cele narodne skupščine pridružite vsem onim glasovom, ki prihajajo iz vseh držav, da spremijo v grob enega največjih in najzaslužnejših državljanov sedanjega človeštva Wodrowa Wilsona.« Vsi narodni poslanci so v znak počaščenja Wilsona vstali in zaklicali »Slava mu!« Nato je g. Ljuba Jovanović naglašal zasluge Wilsonove, ki imajo svojo veljavo ne samo za preteklost, temveč tudi za bodočnost in njegove posebne zasluge za obstoj in bodočnost našega naroda. Danes, ko se pridružujemo slavljenju njegovega spomina, je odveč, da mu jaz v Vašem imenu kličem »Slava!«; njegova slava je tudi brez tega zelo velika. S svojimi deli si je zagotovil večni spomin tudi med bodočimi pokolenji. Umestnejše je, da mu kličemo v globoki hvaležnosti: »Hvala!« Cel parlament je

zaklical: »Hvala mu!« Prepričan sem, da ne govorim samo v Vašem in svojem imenu, nego v imenu celega naroda, ako obljubljam večno priznanje in hvaležnost Wodrowu Wilsonu od strani naše domovine. Parlament mu je še enkrat zaklical: »Slava mu!«

Minister zunanjih del g. dr. Ninčić se je v imenu vlade pridružil toplim besedam predsednika narodne skupščine in poudarjal, da z Wilsonom ne izgine samo velika politična osebnost, temveč tudi velik človek. Treba se je spominjati, da se je na mirovni konferenci vedno čutil njegov vpliv v korist slabjšim, katerim je zaščita za obrambo njihovih pravic potrebna. Tudi naš narod je imel priliko občutiti blagotvorni vpliv tega velikega človeka. Ta veliki človek in veliki dobrotnik našega naroda je zaslužil, da ostane med našim narodom v večnem spominu. Tudi po tem govoru so vsi narodni poslanci vstali in zaklicali: »Slava mu!«

Ratifikacija reškega sporazuma.

Nato se je prešlo na dnevni red, katerega prva točka je bila: volitev odbora za proučevanje sporazuma z Italijo. Predsednik skupščine naznanja, da je na seji načelnikov skupin bil dosežen sporazum glede razdelitve članov, tako,

da dobe radikali (z Nemci) 11, demokrati 5, klerikali 3, muslimani 1 in zemljoradniki tudi 1 člana. Odbor šteje torej 21 članov. Ko se je to sprejelo, se je začela debata o drugi točki dnevnega reda: pretres proračuna za leto 1924-25.

Proračunska razprava. — Govor posl. Pucija.

Prvi je govoril Kulovec (Jugoslov. klub), ki je v dolgem govoru kritikoval separatistični način finančne politike. Zahteva popolno avtonomijo Slovenije v finančni politiki, ker Slovenija daje preveč in prejema premalo. Govor je poslušalo kakih 15 poslancev, ker se je medtem vršila v ministrski sobi seja vlade. Za njim je govoril načelnik Samostojne kmetijske stranke g. Pucelj, ki ugotavlja predvsem, da je državni proračun slika sedanjega kapitalističnega režima in najjasnejši izraz stremljenja meščanskih strank, ki očito dokazuje, kako se v pretežno poljedelski državi ne sme delati proračun. Vpoštevali se niso interesi poljedelcev, obrtnikov in vseh onih, ki delajo največ za to državo. Nato govori o delu pokrajinske uprave v Ljubljani in o delu centralne vlade. Poslednja ne upošteva obrtnih zbornic in zahtev ljubljanskih bank za pomoč poljedelcem, invalidom se podpora ne izplačuje. Opozarja na neenakost plačevanja davkov v Hrvatski in Sloveniji. Slove-

nja plačuje za mnoge stvari dvakrat več davka, nego Hrvatska. To razliko je treba čimprej popraviti. Končno govori o dinarju in o prilikah v državi, posebno o nastopanju vlade, t. j. njenih podrejenih organov v Sloveniji. Tako n. pr. imajo sokolska društva v svojih pravilih tudi prirejanje veselja, gledaliških predstav, koncertov itd., vsled česar zato ne bi bilo treba oblastnega dovoljenja. Zgodilo pa se je nasprotno: tako glede Sokola in žrebčarne. Tudi pri tej priliki je pokrajinska uprava delala velike težkoče. Nato navaja celo vrsto zlouporab, kakor tudi slabo postopanje oblasti napram slovenskemu narodu, posebno pa napram kmetu. Zahteva enakost obdavčenja z ozirom na gospodarsko moč davkoplačevalcev. Njegov govor so pazljivo poslušali vsi prisotni klerikali in radikali, tako da je večkrat prišlo do burnega prerakanja. Po njegovem govoru je bila ob 12. uri 30 minut seja zaključena, prihodnja pa napovedana za jutri ob 9. uri z istim programom.

Obtožba Laze Markovića.

Seja radikalnega kluba. Ranković za izročitev Markovića sodišču.

Beograd, 7. febr. (BML) O obtožbi g. Laze Markovića se je v radikalnem klubu ostro debatiralo. Posebno se je udeleževal debate g. Mihael Ranković, ki je predlagal, naj se gosp. Marković izroči sodišču, kjer naj brani svojo čast, kajti na ta način ne bo oškodovan ugled stranke. Še boljše bi bilo, ako bi dal ostavko na svoj mandat, kar bi v stranki zelo olajšalo stališče napram opoziciji. Izjavil je, da vztraja na svoji obtožbi. Rankovićev nastop je bil zelo energičen. Na svoji strani ima 21 članov, ki so nepomirljivi

glede g. Markovića. Ranković zastopa stališče, naj se prepusti narodni skupščini svobodno glasovanje za ali zoper obtožbo. Markovićevi pristaši pa so naglašali, da bi trebalo stvar proučiti, vsled česar se je sklenilo, da se odkáže obtožba klubovemu odboru, v katerem se nahajajo nosilci list vseh volilnih okrožij. Radikalni klub želi Rankovića pomiriti, toda brez uspeha. Opozicija je s tem razvojem dogodkov zelo zadovoljna, češ, da je režim g. Pašića omajan.

SUMMONTE PRI NINČIU.

Beograd, 7. febr. (Z) Včeraj popoldne je italijanski pravnik poslov Summonte posečil našega zunanega ministra dr. Ninčiča, ki je obvestil Summonteja, da je sporazum z Italijo predložen narodni skupščini v odobrenje. Summonte se je dr. Ninčiču zahvalil za to in obljubil Mussoliniju poročati, da so konvencije bile izročene narodni skupščini še pred potekom roka, ki je bil za to določen.

POLOŽAJ V PFALCI

Pariz, 7. februarja. (K) V odgovoru na nemško noto glede položaja v Pfalci je izjavil Poincaré: Francoska vlada je že v pismu od 12. decembra 1923 zavrnila obrekovanja, ki jih je bila nemška vlada nagromadila proti francoskim oblastem s tem, da je trdila, da je separatizem v Pfalci nudila podporo.

Radićevi odposlanci v Beogradu.

Beograd, 7. februarja. (ML) Danes je despet v Beograd Radićev finančier Milan Prpić, ki se je nastanil v hotelu »Srpski kralj«. Prpić je izjavil našemu sotrudniku, da je prišel po privatnih poslih in da se bo kmalu vrnil v Zagreb. Vaš dopisnik pa je doznal, da ima Prpić politično misijo v Beogradu. Njegova naloga je, da priobči dr. Korošcu in dr. Spaht, kako je razpoloženje Radićevcev za strmogavljenje vlade in kaj misli Radić o situaciji. Prpić bo izrazil priprko, da stopi tudi s Pašićem v stik in ga obvesti o željah Radića glede prejšnjih pogajanj. Prpić se je danes ob 3. uri popoldne sestal v hotelu »Srpski kralj« z dr. Korošcem in dr. Spaht. Tu so dolgo konferirali, a vsebina teh razgovorov

se drži strogo tajna. Gre za velike ekcije federalističnega bloka.

Beograd, 7. febr. (BML) Nocoj javljajo službeno iz Zagreba od strani vodstva HRSS glede opozicijskega bloka, da je glavni odbor Radićev stranke sklenil, da pošlje odposlance v Beograd. Nocoj ob 7. uri 30 minut sta odpotovala v Beograd dr. Krnjević in dr. Maček. V Beograd dospeta jutri ob 7. uri 45 minut. Nastanila se bosta v hotelu »Petrograd«. Ob 9. uri se sestaneta z Davidovičem, dr. Spaht, dr. Korošcem in eventualno tudi z Lazičem. V programu dela opozicijskega bloka je doseči definitivni sporazum med federalističnim in opozicijskim blokom in s skupnim sodelovanjem zrušiti radikalno vlado.

Načrti opozicijskega bloka.

Vlado se hoče zrušiti po sprejetju proračuna. — Radikali se zanašajo na Prbićevica.

Beograd, 7. febr. (ML) Federalistični blok Korošec—Spaht—Radić je popolnoma sestavljen delovni program opozicijskega bloka. Prva točka je strmogavljenje vlade, druga formiranje nove vlade, tretja ustavitev administrativne razdelitve države in ustavitev izvajanja zakona o centralni upravi države. Nato bi se šlo na volitve za revizionistično skupščino, da bi se sprejela nato revizija ustave in se država uredila na federalistični podlagi. Akcija proti vladi bi se imela izvršiti šele po sprejetju proračuna. Ta program je bil nocoj izročen g. Davidoviču, ki ga bo predložil demokratskemu klubu. Doznava se, da bodo v demokratskem klubu velike težkoče. Za prvo akcijo proti vladi računajo Korošec—Spaht—Radić s pomočjo Nemcev, ki so napram vladi nerazpoloženi, posebno radi Zombolje in ker jih je radikalno časopisje napadlo in zahtevalo, da glasujejo za vlado. Nemec g. Moser, član odbora za zakon o centralni upravi države je z ozirom na

to izjavil, da so Nemci popolnoma svobodni in lahko glasujejo po svojem prepričanju.

V zvezi s tem izjavljajo radikali, da ne verujejo v uspeh opozicijskega bloka iz da torej ni govora o reviziji ustave. To zahtevajo Prbićevci s svojimi 17 tovariši odbli. Že s svojo abstinenco onemogoči strmogavljenje vlade po opozicijskem bloku. Razven tega računa vlada tudi z inozemsko pomočjo. V radikalnih krogih se pojavlja želja po zblizanju s Prbićevcem ali celo po koaliciji z njim.

Beograd, 7. febr. (BML) Poslanci muslimanskega kluba so imeli danes sestanek z Davidovičem, dr. Korošcem in dr. Spahtom v muslimanskem klubu. Izjavili so, da se vedno bolj in bolj strinjajo njihova mnenja in da bo čez nekaj časa prišlo do definitivnega sporazuma, ki bo ugotovljen tudi pisмено. V tem smislu je jugoslovenski klub popolnoma konferiral.

Invalidski zakon.

Beograd, 7. febr. (BML) Med sejo narodne skupščine in po isti do 1. ure in 15 minut se je vršila v ministrski sobi narodne skupščine seja vlade pod predsedništvom g. Marka Tričkovića, ker g. Pašić po zdravniškem nasvetu še ne sme zapustiti svojega stanovanja. Na tej seji se je govorilo le o invalidskem zakonu, ki je bil načelno sprejet, naker je bil izvoljen komite petih ministrov, in sicer: socialne politike, financ, pravosodja, poljeprivede in vojske ter agrarne reforme. Ta komite bo moral natančno proučiti ves ta zakonski načrt v roku dveh dni, naker se bo takoj na seji ministrskega sveta ta projekt sprejel. Zakon o invalidih bo čeden od prvih, ki bo predloženo narodni skupščini, ker tako želi Nj. Vel. kralj.

MANJŠINSKA VPRAŠANJA.

Beograd, 7. febr. (BML) Šef sekcije Društva narodov za manjšine je odpotoval iz Beograda v Bukarešto. G. Kolban je za časa svojega bivanja v Beogradu proučeval vse poedine dokumente o akciji makedonskimi v sedanje bolgarske vlade v Makedoniji in vsa detaljna vprašanja manjšin. V istem smislu bo deloval tudi v Romuniji.

NEMIRI V RUSIJI

London, 7. februarja. (K) Reuter poroča iz Moskve: V harkovskem distriktu so izbruhnili veliki nemiri. Komisar Polnarov podpira vstaje, ki se upirajo komunistični diktaturi.

DEMONSTRACIJE PRED NEMŠKIM POSLANŠTVO V WASHINGTONU.

Washington, 7. febr. (Reuter) Ker se je nemško veleposlaništvo branilo o priliki Wilsonove smrti izvesti zastavo na pol droga, je množica pred poslopjem veleposlaništva razvila ameriško zastavo.

TAFT RESNO BOLAN.

Pariz, 7. febr. (K) Kakor poročajo iz Washingtona, boleha bivši prezident Taft, ki je sedaj predsednik najvišjega sodišča, hudo na želodcu. Njegova okolica smatra, da je njegovo stanje zelo resno.

REDUKCIJE V ZUNANJEM MINISTRSTVU.

Beograd, 7. februarja. (Z) V ministrstvu zunanjih del je podpisan ukaz, s katerim se postavlja Milodrag Petrović, dosedanj šef kabineta ministrstva za zunanje posle v pokoj. Sledeči uradniki so reducirani: Dragutin Matanović, generalni konzul v Helsinkforsu, Anton Peferlić, konzul v Montrealu, Vojislav Gjorgjević ter Dušan Milčević, vicekonzul v Solunu. Razen teh je reducirano večje število pisarjev in protokolistov v tem ministrstvu.

LIKVIDACIJA AGRARNIH ODNOSA V DALMACIJI.

Beograd, 7. febr. (BML) Odbor za likvidacijo agrarnih odnosov za Dalmacijo je imel danes popoldne sejo. Nadaljevala se je debata o čl. 4, 5, 6, 7 do 15. Debate so se udeležili minister agrarne reforme g. Simonović, nato gg. Ante Stambuk, dr. Grisogono, dr. Subotić in še nekaj poslancev. Po daljši debati so bili sprejeti vsi členi z zelo neznatnimi spremembami, katere pa so vse koristne zemljoradnikom. Odbor bo pretresal ta projekt še na dveh sejah, naker ga bo poslal zakonodajnemu odboru.

DANAŠNJE PRIREDITVE.

V Ljubljani:

Drama: »Tri maske«, »Smešne predjese«, »Priljudni komisar«. Laven.

Opera: »Suzanina tajnost«, »Mozart in Salieri«, »Zapečatenica«. Red F.

Kino Matiča: »Zena z milijoni« — III. del: »Carrigan Park« — v gl. vlogi Eileen Richter.

Kino Ideal: »Kentucky Derby«.

Kino Ljubli dvor: »Taki so moški« — ali Mali brat velikega Napoleona — v glavnih vlogah: Harry Liedtke in Paul Heidemann.

V Mariboru:

Narodno gledališče: »Pri-treh mladenskih«. Red A.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani: Tekoči teden: Lekarna Piccoli na Dunajski cesti in Bakarić na Karlovaški cesti.

Vrhovna oblast v Rusiji.

Smrt Ljeninga bo sigurno povzročila boj za njegovo nasledstvo. Ne sicer tako, kajti boljševiški voditelji so dovolj pametni, da vedo, da bi neodobnost komunistične stranke pokopala tudi njih same. Zato se boj med različnimi komunističnimi skupinami ne bo vodil odkrit, temveč je prikrit. Za lažje razumevanje teh bojev pa je poznanje sovjetske organizacije. Zato prinašamo kratek izvešček iz zanimivega članka A. S. Jizgojeva v »Rulu«.

Vrhovno oblast v Rusiji tvori komunistična stranka. To je faktično očitno in juridično nesporno. Treba pa je pokazati tista, ki vladajo v stranki sami.

Centralni odbor komunistične stranke obstoji iz 45 članov in 11 kandidatov. Člani imajo glasovalno pravico, kandidati pa samo posvetovalno. Teh 56 ljudi tvori dejansko vlado Rusije.

Za pravo vlado pa je ta skupina sedela nanogo prevelika in zato se voli v njene srede politični biro (Politbiro), ki sestoji iz sedmih oseb. Na podlagi ljudskih volitev so tvorili ta biro: Ljening, Zinovjev, Trockij, Stalin, Rikov, Kamenskij in Kamenjov. Brezdomno je predstavljala ta sedmorica najmočnejše komuniste. Vselej smrti je sedaj odpadel iz biroja Ljening, Trockij pa vsled bolezn in odhoda na Kavkaz, Rikov in Kamenskij pa sta v prvi vrsti gospodarska strokovnjaka in nujno politično delovanje je se omejevalo na to, da sta ublaževala spore med Kamenjovim in Trockijem. Na ta način je faktično vladala slavna trojka: Zinovjev, Stalin in Kamenjov.

V avgustu leta 1923 so izbruhili po Rusiji težki nemiri med delavci. Ti nemiri so silno vznemirili boljševiške voditelje. Ne sicer vsled tega, ker so bili ti nemiri skoraj splošni in zato nad vse nevarni, temveč ker so izbruhili tako nenadoma, da zanje niso izvedeli niti

boljševiški nad vse spretno izvedeni špijonski uradi. In to je vznemirilo komunistične voditelje, ker so ti nakrat spoznali, da je v stranki sami močna in uplivna opozicija.

Ta se je tudi skoraj pokazala v osred. odboru komunistične stranke. Bila je sicer zelo maloštevilna in štela je samo tri člane od 56. Toda med temi tremi je bil — Trockij in zato je morala večina z manjšino računati. Trojka je sicer poskušala, da se s sklicem na Ljeninga reši avtoriteta, toda ji ni uspelo, ker jim je opozicija jasno izjavila: »Vi Ljeninga ne morete nadomestiti, ker imate manj talenta, toda več domisljivosti.«

V oktobru in novembru se je dalje vodil boj v osrednjem odboru komunistične stranke. Trockij je nastopil z daljšo spomenico in večina se je pričela rušiti. Poskušala se je kompromisna pot. Toda poskusi niso uspeli. Silna osebnost Trockega je bila samo kritje opozicije. Trojka je pričela že tedaj očitati Trockemu, da je prišel med boljševike iz vrst menjševikov. Prejela je takoj odgovor od Platakova in Smirnova, ki sta hotela opomniti v posebnem članku Zinovjeva in Kamenjova, kako sta dostikrat odstopila od Ljeningovih načel. Trojka je nato prepovedala splošno vsako objavo sporov.

Prepir bi se še vedno nadaljeval, da ni dobila trojka nakrat odlično pomoč. Džerzinski, šef črezvredne, glavni sovjetske policije, je popolnoma prestopil v tabor trojke in tedaj so prepiri utihli. Trockij je odšel na Kavkaz.

Toda ne za dolgo, kajti v novem kabinetu mu je zopet poverjeno mesto vodnega ministra in tudi Džerzinski ni likvidiral sporov, temveč jih samo odložil.

Počasi, pa sigurno pripravlja tako boj za vlado tudi komunistom Rusije G. Ternidov.

Masaryk o Wilsonu.

Predsednik Masaryk je izročil uredništvu »Prager Presse« odlomek iz svojih spominov, v katerih piše o svojem delovanju za časa svetovne vojne.

Masaryk piše med drugim: Nemški in avstrijski vojski in politični pisatelji se strinjajo v sodbi, da je Wilsonov odgovor od 18. oktobra zapečatil usodo Avstrije. Wilson si je pridobil v Evropi veliko čisto in politično moč, ker so Združene države pristopile v vojno brez teritorialnih aspiracij.

V svojem odgovoru na avstrijsko mirovno ponudbo je Wilson poudaril, da so Združene države svoje stališče do Avstrije spreminile, kar je razvidno iz zlasti iz priznanja češkoslovaškega narodnega sveta kot faktične vlade češkoslovaškega naroda. Ravnanje so priznale Združene države jugoslovanske nacionalna stremišla. Wilsonova izjava je bila priobčena 19. oktobra, toda z datumom od 18. oktobra. Tega dne je umreel Masaryk in objavil deklaracijo češkoslovaške neodvisnosti, ki je imela velik politični uspeh tudi v Belu hiši. Wilson je v pismu na Masaryka izjavil, da ga je ta deklaracija zelo dirnila, kar je razvidno iz njegovega odgovora Avstriji.

Predsednik Masaryk piše nato o svojem občevaranju z Wilsonom, ki so ga njegovi ministri v začetku vojne precej natančno informirali o češkoslovaškem gibanju. Tudi general Stefanik ga je informiral. Masaryk sam mu je koncem januarja 1918 poslal iz Kileva obširno brozjavno analizo njegovih 14 točk. Wilson je prejel tudi Masarykovo spomenico (iz Tokija v aprilu) o njegovem mnenju glede Rusije in do boljševikov. Ko je prišel Masaryk v Washington, je bil v neposredni zvezi z vlado. Njegovo občevaranje z Wilsonom je bilo stvarno s pomočjo dokazov. Na ta način je dosegel, da je Wilson počasi sprejel njegov program. Prva Lansingova izjava od 29. maja akceptira samo resolucijo rimskega kongresa potlačenih avstrijsko-ogrskih narodov. Lansing je zagotovil Čehoslovake in Jugoslovane ameriških simpatij. 28. junija je Lansing po razgovorih z Masarykom izjavil, da pomeni njegova prva izjava popolno osvoboditev vseh Slovanov pod avstrijskim in nemškim gospodstvom. Tudi srbski poslanik je izročil spomenico svoje vlade.

Izjava ameriške vlade od 3. septembra vsebuje že priznanje vojne stanja med Češkoslovako ter nemško in avstrijsko monarhijo. Zunanji minister Lansing je pokazal to izjavo pred priobčitvijo Masaryku. Četrto in odločilno priznanje je bilo sledilo 18. oktobra.

O svojem osebnem občevaranju z Wilsonom piše Masaryk med drugim: Predvsem sva se razgovarjala o Avstriji in Habsburžanih. Opozoril sem ga na srmočno cesarjevo početje napram njegovim zaveznikom. Nemčija se je borila za Avstrijo. Habsburžani pa so jo zavratno napadli. Opozoril sem ga tudi na avstrijsko krivdo glede izbruhne vojne. Ko so se pričele pojavljati mirovne ponudbe, sem prepiral predsednika o potrebi nadaljevanja vojne. Zavezniki naj prisilijo nemške emrardo do kapitulacije, drugače pa naj vkorakajo v Berlin. Mogoče je bil Wilson večji mrtoljub nego jaz. Poznal pa je tudi razpoloženje ljudstva, na katero se je moral ozirati. Po premirju v novembru je hotel Foch korakati vsaj do Rena. Temu načrtu pa se nista protivila maske Wilson in polkovnik House, temveč tudi Clemenceau.

Na sporna vprašanja med Jugoslovani prej spoznalo krivico, nego nešolani, in da je šolanin neznosnejša, nego poslednji, istotako je istina, da se ljudje sami od sebe (dokler jim tega nihče ne pokaže) ne morejo naučiti spoznati krivico in zlo razlikovati od dobrega. Toda Srbija ni sama na svetu, niti ni zagrožena od ostalega sveta, nego jo od te strani samo Sava in Dunav odvajata od Avstrije in Rumunije, iz katerih držav ljudje stalno potujejo po Srbiji, a ljudje iz Srbije po teh državah. Tam na drugi strani je Grčija s francosko svobodo; pa tudi sami Turki, ki so že doslej bili mnogo bolje urejeni nego Srbija, ker so imeli svoj stalen red, se že nekoliko let brez prestanka urejujejo po evropskem načinu.

Ako torej Vaša Svetlost želite, da bi se vam ljudje v Srbiji ne buni, tedaj vam tukaj po mojem mnenju strah pred šolo in vedo malo pomaga. Nego bi bilo potrebno: Prvič, dati vsakomur dostojno pravico in deželo urediti tako, da si pameten in pošten človek, ki sodi z zdravim razumom, ne more želiti nič boljšega, drugič, skrbeti treba čim največ je mogoče, da ljudje obogate, kar smo v začetku bune na Turke (l. 1804.) videli, da so se upora udeležili najraje oni, ki niso ničesar imeli, med tem ko so se oni, ki so kolikar svojega imeli, celo v takratnem največjem nasilju z vso silo trudili, da onemogočijo upor.

Tako je sigurno povsod, kajti kdor ničesar nima izgubiti, pri vsaki spremembi ni buni upa nekaj dobiti, a kdor nekaj ima, ne želi brez velike sile staviti svoje imetje na kocko.

Ako je dobro, da je vsakemu človeku svobodno opravljati po svoji volji svoje privatne zadeve, tedaj bi se moglo misliti, da je tudi Vaši Svetlosti svobodno trgovati z lastnim novcem. Ker pa trgovanje Vaše Svetlosti utegne biti

in Italijani je bil Wilson opozorjen še za jasno moje prisotnosti. Ko se je v vladnih krogih in v časopisju pričelo obravnavati vprašanje Wilsonovega odhoda v Evropo sem mu svetoval, naj ne gre v Evropo, oziroma naj ne ostane tam, ko se prične mirova konferenca. Ker sem poznal Wilsonov značaj, njegovo navdušenje za Društvo narodov kot glavno točko mir. pokajani in na drugi strani osebnosti ostalih mir. ustvariteljev, sem se bal pred medsebojnim razočaranjem obeh strank. Toda Wilson je hotel na lico mesta zastopati svoje in ameriške ideale. Prepričan je bil, da bo Amerika združila celokupno človeštvo.

Wilson je bil eden največjih predelavcev moderne demokracije. Že v svoji prvi politični kampanji v New Jerseyu je izjavil, da je zaupanje do ljudstva podlaga demokracije proti monarhizmu in aristokraciji. Narodi se obnavljajo od spodaj in ne od zgoraj. Monarhija in aristokracija vodita do vsod in vedno k razpadu. To njegovo spoznanje, ki se je ujemalo z mojim prepričanjem, se je izkazalo v svet. volni kot grandiozno — tri velike monarhije s svojim aristokratizmom so se zrušile pred demokratskimi narodi.

Mehika in Združene države.

Pred dvema mesecema je prišlo v Mehiko do vstaje. Ki traja še danes. Kakor izgleda, pa se je v zadnjem času nagnila srčca na stran vladnih čet. Vstaji so v glavnem zaposleni na treh osrednjih točkah vstaje. Vlade čete pa se vedno bolj bližajo glavni opori vstajev, Veracruzu. Zaprado glavnega mesta je bilo prodiranje vstajev utavljeno in visoko na severu so revolucionarji zasedli petrolejsko polje Tampico, no da bi se mogli prilastiti pristanišča in mesia samega.

Težko je reči, dali gre zasluga za te uspehe predsedniku Obregonu ali vmešavanju Združenih držav. Vsekakor je vmešavanje Združenih držav zaenkrat važnejše nego vojaške operacije. Notranje zmede Mehike, kjer gre za predsedniško mesto, so bile s tem povzdigljene v sfero zunanje politike. Združene države so storile štiri nasredovalne korake. Prvič so dovolile prodajo orožja in vojnega materiala mehičanski vladi; prepovedale so prodajo teh proizvodov vstajem; tretjič so protestirale proti blokadi pristanišča Tampica od strani vstajev in poslale na svoji bojni ladje; končno so dovolile mehičanski vladi, da se sicer njene čete v svob. zveze med držav Senovo in mehičanskimi severnimi provinčnimi poslužijo ameriškega ozemlja.

Prva svoja dva ukrepa so Združene države utemeljevale s tem, da hočejo podpirati legalno mehičansko vlado, ki so jo has nedavno priznale. proti revolucionarjem. To vtemeljevanje je razumljivo, ako pomislimo, da imajo Združene države interes na tem, da se ohrani v Mehiki stabilno stanje, kajti haš v zadnjem času je bilo razčiščeno vprašanje mehičanskih dolgov in sklenjen odškodninski sporazum. Glede svojih zadnjih dveh ukrepov pa se Združene države naglasile, da hočejo čuvati lastno in življenje svojih ogroženih državljanov. To utemeljevanje je nekoliko bolj sumljivo, kajti o tem ni bilo zaenkrat govora.

Sicer pa moramo priznati, da so dali vstaji Združenim državam sami orožje v roke. Od petrolejskih družb so v svoji neopredelnosti zahtevali, da jim izročijo vse dohodke, ki so sicer namenjeni za plačevanje mehičanskega dolga. To so sicer skušali opravičiti, toda napravili so pri tem drugo napako da so zagrozili z uničenjem vseh naprav. Združene države so torej lahko nismo trdile, da hočejo štiti svojo in lastno svojih državljanov.

Kljub temu pa se ni mogoče ubraniti zana, da zasledujejo Združene države povsem drugače namene. Merodajno za politiko Združenih držav je morda vendar za držanje »Petroerosov« in njihovih »interesov«. Možno je seveda, da gre tudi samo za čisto politične razloge, ki izvirajo iz Monroeve doktrine. Monroeva doktrina ne vsebuje samo negativne plati nevmesavanja evropskih držav v ameriške države, marveč stavi na Združene države tudi pozitivno zahtevo, nastopiti v slučaju potrebe kot zaščitnica ameriškega kontinenta, čeprav na sprotno to državam južne Amerike. Vsekakor pa lahko trdimo, da bo Obregon intervencijo Združenih držav pošteno plačal.

Janko Bukovec, tajnik SKS:

Resnica in špekulacije.

Med političnimi vestmi poroča večrajšje »Jutro«, da se osnuje še tesnejša zveza med radikali, NSS, NNS in SKS. »Jutro« pravi dalje, da mu sicer ni znano, da bi načelstvo SKS pristalo na »fuzijo z radikali«, da pa bo zeleno vodstvo čisto samo primarširalo v radikalski objem.

Da bo »Jutro« točneje informirano, bom izdal vse tajnosti SKS. Načelstvo SKS in izvrševalni odbor SKS sta sklepala o združitvi obeh kmetskih strank v državi in sklenila fuzijo z zemljoradniki. Tozadeven dogovor je znan, saj je bil objavljen v »Kmetijskem listu« in »Selu«. Posledica tega je, da je danes poslanec Pucelj član zemljoradniškega poslanskega kluba, ki je ravno te dni izročil predsedstvu narodne skupščine predlog o obtožbi bivšega ministra in radikalnega poslanca dr. L. Markoviča po zakonu o ministrski odgovornosti. Ta predlog so podpisali vsi poslanci zemljoradniškega kluba, torej tudi poslanec Pucelj.

Toliko o tej stvari. Še par besed o »fuziji« SKS in NRS.

Ker ni bilo niti v načelstvu niti kje drugje predloga za združenje SKS z radikali, zato se o tem nikdar sklepalo ni. Radikali so meščanska stranka prav tako kot demokrati, SKS pa je kmečko stanovska stranka. Zato do kakih predlogov v načelstvu SKS tako dolgo priti ne more, dokler bo obstojala SKS kot kmečka stanovska stranka. Če se bo kdaj zgodilo, da bo SKS privesek kake meščanske stranke, bo to obenem tudi njena likvidacija.

Namen »Jutrovihi« vesti je prozoren. »Jutro« hoče zbuditi med pristaji SKS nezaupanje do »zelenih generalov« v Ljubljani. V tem oziru povem »Jutru« zaupno, da tudi »zeleni generali« v Ljubljani ne bodo nikdar glasovali za fuzijo SKS z radikali ali z demokrati. Tudi ne bodo Jutrovi nikdar dočakali tiste srečne ure, ko bo zeleno vodstvo primarširalo v radikalni ali demokratski objem.

Vse to ve »Jutro« ravno tako dobro kot jaz. Pa vendar piše drugače. Zakaj?

Mariborsko pismo.

Železničarji in SLS. — Zborovanje obrtnikov. — Obsodba »Straže«. — Samomor stražnika.

Maribor, 5. februarja.

Na Svečnico je priredila SLS v Gambrinovi dvorani političen shod za železničarje, na katerega je povabila tudi predsednika centralne klerikalne železničarske Prometne zveze v Ljubljani, Ceroviča. Shod je vodil predsednik njihove tukajšnje organizacije Franjo Laš, govorili pa so Cerovič, Žebot, Medvešek in Gajšek. Cerovič je govoril sprva o stanovskih vprašanjih in to še precej resno, proti koncu svojega govora pa je začel vedno bolj udrihati na klerikalne demagoške strune in konec pesmi je izzvenel v agitacijskem finalu: Srečni in zadovoljni bodo železničarji komaj tedaj, ko bodo vsi od prvega do zadnjega organizirani v klerikalni zvezil. Poslanec Žebot je slikal sedanjo politično situacijo, seveda tako, kakor smo vajeni čitati v »Slovencu« in »Straži«, napadal

in omalovaževal vse, hvalil pa delo svojega kluba in pripovedoval o veliki skrbi, ki jo klerikalni poslanci posvečajo železničarskemu in sploh delavskemu ter uradniškemu vprašanju. Nihče ne dela v Beogradu nič, samo poslanci Jugoslovanskega kluba nosijo na sebi vse težo skrbi. Čudno je le to, da kljub vsemu temu delu doslej še nismo videli prav nobenih uspehov. Še bolj čudno pa je, da se dajo nekateri železničarji še danes slepiti od tistih, ki so jim pred volitvami obljubljali zlate gradove, so pa potem pričeli raje vrtni hripavo avtonomistično lajno, kakor da bi se brigali za stvari, radi katerih jih je ljudstvo poslalo v narodno skupščino. Toda izgovori se dajo vedno dobiti, ker so zelo poceni in prav tako so poceni tudi obljube za bodočnost, zato na takih shodih

Milo Štiber: Pismo Vuka Karadžića knezu Milošu Obrenoviću.

(Nadaljevanje.)

Niti najmanj se ni treba bati, da bi šolani ljudje povzročali upore proti vlad in ni treba radi tega šole prezirati in odlagati njihovo ustanavljanje. Jaz mislim, da se šolani ljudje (ki morajo biti tudi dobri), modri in pravični oblasti najraje pokore, ker vedo, da človeška družba ne more biti brez vlade in da vsi ljudje ne morejo biti niti carji, niti kralji, niti starešine, niti činovniki, niti bogati, a nepravilni oblasti se upirajo tudi najpraprostejši ljudje. O tem primerov ni treba iskati daleč: Ni veda nagala Srbe na Turke in vas na Sulejmana pašo; pa tudi med onimi, ki so se buniili proti Vaši Svetlosti, najdete na enega, ki zna čitati, gotovo trojico, ki tega ni znala. In sam Miloš Džak, ki se tam navaja za dokaz, kako učeni ljudje povzročajo upore in da šole radi tega niso potrebne, je imel prave učenosti, o kateri se tukaj govori, bore malo v glavi, toliko kolikor ima Anidža ali Milosav Lapovac, istina je, da šolani ljudje po-

Miloš Džak se je upri proti Milošu l. 1825. Ker je znal čitati in pisati, se je na Milošem dvoru govorilo, da šole niso potrebne, češ da šolani ljudje povzročajo bune proti vlad. Milosav Lapovac pa je takrat predlagal, da se naj vsi pisment ljudje pobijejo. Ko ga nekdo vpraša, kako bomo brez pisarjev davke pobirali in drug drugemu pošiljali poročila, je Milosav odgovoril: davke bomo vrezavali v les, a kadar hočem drugega nekaj sporočiti, mu bom poslal služitelja in on mu sporoči, kar mi hočem povedati!

dragim ljudem, osobito trgovcem, na škodo, ali samo more dati povod, da ljudje o vas slabo mislijo in govorijo, zato bi jaz bil mišljenja, da je bolje, ako vaša Svetlost sploh ne trgujete, niti sami, niti s kom drugim v družbi. Vaši Svetlosti je dobro znano, da se Mladenova nobena stvar ni tako štela v zlo, kakor njegovo trgovanje, pa bilo da je sam trgoval ali da je to delal v družbi z drugimi. Dasiravno se je takrat o Mladenu mnogo govorilo, se vendar sešaj o Vaši Svetlosti govori še mnogo več, a svet čim začne govoriti, ne pripoveduje samo to, kar je res, nego govori tudi, kar ni res. Tako n. pr. se često govori, da ste Vaša Svetlost radi sebe in svoje trgovine na očigledno propast vseh ostalih trgovcev in na škodo na-

Miloš je že več let družabnik (kompanjon) vseh večjih živinskih, osobito svinjskih trgovcev. Z nekimi židi iz Rumunije se je združil za trgovino s soljo v Srbiji. Ako se kdo drugi s to trgovino bavi, je kaznovan. V zadnjem času mu trgovina postaja vedno milejša in on je začel na lastno pest kupovati in prodajati svinje. Nekoč je šul, da je šlika dober trgovski artikel, pa je zapovedal, da to blago nihče ne sme prodajati v Nemčijo, ker se je sam mislil s tem pečati. Toda sedaj v jesen je zapoved preklical, brzokone radi mojega pisma, pač pa zahteva za vsakih 100 ok šisk dve dvojsesti carine. Trgovci v Zemunu so izračunali, da bo dobil samo za šiske, ki so v Srbiji že zbrane, iz te carine 60.000 srebrnih goldinarjev. — Z Milošem v kompaniji biti je opasno. On je družabnik samo v dobičku, a o zgubi noče slišati. Lani je dal svinjskim trgovcem, s katerimi je bil v družbi, državne koruze, da krmlijo svinje. Ko vidi, da cena debelih svinjanih pada, zahteva odplačilo za koruzo, a svinje ne najtrgovci za svoj račun prodajo, kakor jim drago

roda izdali in ponovili sledečo zapoved: Da trgovcu nihče ne sme dati na kredit, a kdor da, se ne more pritožiti na sodišču; pravijo namreč, da so samo kompanjoni Vaše Svetlosti vedno v stanju kupovati za gotov denar, med tem ko drugi trgovci brez kredita nikdar poprej niso mogli trgovati in ne morejo niti sedaj.

5. Ničesar sramotnega bi se ne smelo delati, ker se na tem svetu ne more ničesar prikriti.

Vse polno je tankajšnih dogodkov, o katerih bi se tam (namreč v Srbiji. Op. prev.) ljudje bali poslušati, a nikakor da bi jih celo sami pripovedovali ali o njih koga spraševali, med tem ko se o takih dogodkih tukaj (namreč v Zemunu. Op. prev.) po ulicah, po krčmah in po kavarnah javno pripoveduje. Ni treba misliti, da je vse prikrito, česar vi ne čujete govoriti in da je ljudem vse prav, ker pred vami nikdo ne ugovarja. Često sem videl na lastne oči in slišal na lastna ušesa, kako se vaši podrejeni za vami posmehujejo radi onih vaših del, katera pred vami odobravajo in hvalijo. V onih državah, kjer se sme govoriti nekoliko svobodnejše, vladarji lažje zvedo, kaj narod misli in govori; kjer pa nihče ne sme govoriti istine in pokazati svojega pravega mišljenja, tam ni samo težko zvedeti, kaj ljudje mislijo in govorijo, nego tam se obremenjuje vladarja razum s stvarmi, katere je res zakrivil, tudi še z mnogimi

Miloš je hud na vsakogar, ki drugače misli nego on sam; zato vsakdar, ki ga Miloš za kako stvar vpraša, skuša najpoprej zvedeti Miloševo mišljenje, da mu potem ravno isto odgovori na stavljeno vprašanje. Ako pa kdo vendarle drugače reče, nego Miloš misli, tedaj se mora takoj popraviti.

stvarmi, ki jih ni zagrešil; tako se n. pr. govori tukaj in morebiti tudi tamkaj o vsakem tankajšnem činovniku, ki umre, da je bil ubit ali zastrupljen itd. Take stvari more prav lahko tudi potomstvo smatrati za istino, a vsak evropski vladar ne misli danes samo na boga in na dušo, nego skrbi istotoliko tudi za svojo posmrtno slavo in lep spomin.

Tudi iz drugih vzrokov ne bi smel pameten človek, ko se nahaja v svoji največje moči, ničesar napraviti, kar bi dalo ljudem, ki se nahajajo v sili in bedi, opravičenega povoda za predbacivanja; kajti stvari, ki izgledajo kakor da so na svetu najstalniješe, se silno lahko spreminene. Pomislimo n. pr. na Mladena, kako je že l. 1811. delal ne samo z Beogradom, nego s celo Srbijo karkoli mu je bila volja, a l. 1822. je mogel v Kragujevcu z njim zbijati šale in zasramovati ga, kdorkoli je hotel. Ali Napoleon, ki je l. 1810. zapovedoval gotovo celi Evropi in po njej postavljaj kralje, a l. 1815. je narod v Parizu rušil njegove spomenike, sam pa se je kot ujetnik nahajal na otoku Svete Helene.

Dalje prihodnjič.

ko je Miloš povedal svoje mišljenje in mora reči: »Tako je, Gospodar, jaz nisem vedel ali pa: »Nisem razumel, kaj vprašate.« Ako Miloš danes o kaki stvari desetkrat menja svoje mnenje, morajo za njim menjati tudi vsi oni, ki so v njegovi bližini in morajo vse one, kar on reče, potrjevati in dokazovati. Radi tega se lahko trdi, da pri Milošu nihče nima oziroma ne sme imeti svojega mnenja, nego vsi morajo misliti tako, kakor on hoče: A kakor nihče ne more imeti svojega mišljenja, tako tudi nihče ne more imeti pravega prijatelja, na katerega bi se mogel nanašati.

težko doseči stavljeni namen. Sicer je velikoga navdučenja na shodu ravno ni bilo.

V nedeljo dopoldan se je vršil v hotelu »Kosovo« na Grajskem trgu redni letni občni zbor Slovenskega obrtniškega društva, ki se je zavele preko poldneva, skoro do 15. ure in bil tako buren, kakor malokateri društveni občni zbor. Ozadje spora, ki je povzročilo kontraverze, je bilo več ali manj politično. Demokrati so svoječasno napeli vse svoje moči, da bi pridobili obrtništvo na svojo stran in so se na raznih shodih tudi že kar etabrirali kot stranka »obrnitnikov« in manjših trgovcev. Obrtniški program demokratske stranke je naglašal posebno dr. Kukovec. V tem znamenitju so sili demokrati tudi v zadnje volitve in pri pričakovali, da bodo vsi obrtniki enoglasno oddali njim svoje krogljice. Za svoje namene so pridobili tudi res nekaj obrtnikov in med temi je bil tudi dosedanj predsednik mariborskega Slovenskega obrtniškega društva, brivec Novak. Večina obrtnikov pa se s tem ni strinjala, mnogo neodločnežev, ki bi bili morda že postali demokrati, pa je od tega odvrnil tudi sam demokratski agitator, ki je s svojim nesrečnim nastopom kakor vedno tudi tu dosegel ravno nasprotno od onega, kar je hotel. Rezultat demokratske agitacije med obrtniki je bil, da so glasovali proti njim tudi razni obrtniki, ki bi bili sicer bližje njim. Ker pa je dosedanj predsednik mariborskega društva hotel napraviti iz društva naravnost ekspozičuro demokratske stranke, se je tudi sam onemogočil. Obtožila je proti njemu ostra opozicija, ki si je dala na nedeljskem občnem zboru v polni meri duška. Rezultat je bil, da se je Novak moral umakniti in je bil mesto njega izvoljen za predsednika so-lastnik vrtnarskega podjetja »Vrt«, Džamonja, za podpredsednika pa čevljarji moister Moniac. Prejšnji predsednik Novak je dobil pri volitvi samo 9 glasov in je nazadnje podal izjavo, da sploh izstopa iz društva. Tako so jo demokrati definitivno podelili tudi pri obrtnikih, od katerih so pričakovali največ.

Zadnja »Straža« nas je presenetila s priobčnitvijo obsodbe, katero je izreko

sodišče nad njenim odgovornim urednikom, poslancem Vladimirjem Pušenjakom. Dolga leta je »Straža« pod poslansko imuniteto svojih odgovornih urednikov nemoteno in nekaznovano napadala vse vprek. Napadeni so bili pred njeno obklevitvijo brez obrambe. Nazadnje jo je pa le izkupil tudi ona. Dne 25. julija lanskega leta je narodna skupščina sklenila izročiti sodišču več poslancev radi raznih kaznivih dejanj. Med temi poslanci se je nahajal tudi odgovorni urednik »Straže«, tožen radi raznih tiskovnih deliktov, zagrešenih proti nadočetuju Radoslavu Knafliču v Radvanju in tukajšnjem agrarnemu uradu ter njegovemu šefu dr. Stefančiču in uradniku inž. Vederjaku. Odgovorni urednik Pušenjak se je zagovarjal, da inkriminiranih notic ni čital in je bil radi tega kaznovan vsled zanemarjenja uredniške dolžnosti na plačilo globo 1500.— dinarjev ali 30 dni zapora, na povračilo stroškov kazenskega postopanja in izvršitve kazni ter na objavo razsodbe v listu. »Straža« je sedaj to obsodbo prinesla in s tem je stvar končana. Napadeni so našli vsaj deloma zadoščenje, »Straža« pa je spoznala, da tudi poslanska imuniteta ni vedno sigurno sredstvo proti kazenskim paragrafom.

V nedeljo zjutraj se je s svojim službenim samokresom ustrelil policijski stražnik Tratnik, poročen in družinski oče. V smrt ga je poglajala beda, katere ni mogel več prenašati. To je tekom enega leta že drugi samomor stražnika, izvršen na enak način in iz enakega vzroka. Služba policijskih stražnikov je naporna in nehlajljiva, vendar bi se še dalo živeti, če bi prejemale vsaj tako plačilo, da bi ne bilo treba stradati njim in njihovim družinam. Sedanje plače pa absolutno ne zadostujejo za kritje življenjskih potreb. Stražniki pešajo, izgubljajo odpornost in z njimi propadajo tudi njihove družine. Strašna slika je to, ki obupno kliče po nujni rešitvi. Tako ne more iti dalje! Dva slučajna samomora teh najbolj bednih med bednimi državljani nameneščeni kličejo glasno po od pomoči. Že ugled naše države pred zunanji svetom ne dopušča, da bi še nadalje puščali naše stražnike v bedi, ki jim sili v roko samomorilno orožje.

Časopisni glasovi.

»Trgovinski Glasnik« prinaša razgovor z ljubljanskim trgovskim ministrom o sporazumu med našo kraljevino in Italijo. Minister je izjavil: »Če naj Vam odgovorim na Vaše vprašanje, ali se bo pričelo posebno zblizjevanje naših dveh držav, ki sta sosedni in sedaj prijateljski deželi, Vam moram odkriti, da nas je tako naglo politično zblizjevanje iznenadilo in zato ne pripravljen ter brez kakih posebnih načrtov in programov. Sedaj ko so politične zapreke odstranjene, ne bo trgovskega in industrijskega sveta obeh držav nič oviralo, da se zblizja in začne trgovati. Mi se bomo prav ugodno spopolnjevali. Vi ste v prvi vrsti poljedelska država, med tem ko imamo mi zelo razvite nekatere panoge industrije. Dosedanja emigracija italijanskega kapitala v našo državo se je vršila le po privatni iniciativi; kadar pa se uvrsti s trgovskimi pogodbami, se bo prav lepo razvijala. Pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe se bodo že nekaj dni ponovno začela v Beogradu. Sedaj jih bo veliko lažje končati. Za ustvaritev trgovinske pogodbe ne vidim nobenih težav. Moja želja je, da bi bila ta pogodba čisto posebna s specialnimi pravicami, ki bi jih nudila državljanom obeh prijateljskih držav.

»Vreme« piše: Opozicija si prizadeva, da sestavi opozicijski blok. Glavni zastopniki Ljuba Davidovič, dr. Korosec in dr. Spaho imajo posvetovanja, na katerih

Politiche vesti.

— Italija in angleško priznanje Rusije. Iz Rima poročajo, da se govori v službenih in diplomatskih krogih o skorajšnjem odločitvi italijanskega poslanika Della Torretta v Londonu. Kot vzrok se navaja poslanikova počasnost glede sporočila o angleškem priznanju sovjetske Rusije, kar so pričakovali v Italiji že po treh ali štirih mesecih.

— Macdonald o vstopu Rusije v Društvo narodov. Macdonald je izjavil nekemu žurnalistu: Društvo narodov je velika sila v mednarodnih zadevah, toda treba je da pristopita tudi Rusija in Nemčija. Glede Rusije ne more biti težko, glede Nemčije pa je drugače. Kljub temu upam, da se Francija ne bo protivila njenemu vstopu. Od sedaj naprej bo angleška politika aktivna in ne več pasivna. Francija je že odklonila svojo podporo nemškemu separatizmu.

— Iz Podkarpatske Rusije. Kakor znano, je češkoslovaška republika na podlagi mednarodne obveznosti dolžna pošiljati Društvo narodov poročila o postopnem izvajanju avtonomije v Podkarpatski Rusiji. Zadnje poročilo je poslala češkoslovaška meseca septembra pretečenega leta. O tem poročilu je nedavno razpravljal v Parizu odbor trojice, ki je določen za proučevanje manjšinskih vprašanj. Odbor je bil s poročilom zadovoljen in je pooblašil predsednika Kolbana, da čestita v imenu odbora zunanjemu ministru dr. Benešu na doseženih rezultatih. Sedaj je češkoslovaška vlada razpisala volitve v zbornico in senat, ki bi se morale vršiti meseca maja. Bile pa so odgojene, ker bi bile z ozirom na klimatske razmere v Podkarpatski Rusiji zelo otežkočene. Tedaj se namreč prične tajati sneg in hudourniki razorjajo ceste, da je promet med posameznimi kraji zelo težaven. Posledica bi bila, da bi mnogo volivcev ne prišlo na volišče.

Primorske vesti.

»Originalnost« gorških fašistov. Kakor izgleda, so začeli gorški fašisti posnemati sivočelno početje tržaških fašistov. Zankrat so se spravili na dr. Bitezniha in »Gorški Stražo«. Osebito, kar se slednje tiče, je stvar zelo zanimiva. Odposlanci fašistov so prinesli v uredništvo lista dopis, ki zahteva, da »Gorška Straža« v svojem imenu prekliče vesti, da bodo meje med Jugoslavijo in Italijo popravljene, da se bo vršil pouk v prvem razredu ljudskih šol v materinem jeziku in da bo izdana nova uredba glede uporabe slovenskega jezika v javnih uradih; vse to pa radi resnice in točnosti. List bi moral to prinesiti na prvi strani, debelo tiskano in brez vsakega komentarja. Dr. Bitezniha, kateremu je ta dopis izročil Dörfler, je to kategorično odklonil in se šel priložiti na komisariat. Tam pa mu je komisar izjavil, da je njegova dolžnost skrb za zaščito materialnih in osebnih pravic italijanskih državljanov. Govoril je torej tako, kakor da bi v tem slučaju ne šlo za zaščito pravic, ali pa tako, kot govori v Italiji uradniki, ki se neče zameriti fašistom. To je eklatanten dokaz o mrznosti Italijanov do vsega slovenskega.

»Dve žrtvi ognja«. Bila je viharna noč 3. februarja. Nočni čuvaj kraške vasice Griže je zapazil, da se valji iz neke hiše gost dim. Prišel je takoj klicati domačine in jih opozoril na nevarnost, v kateri se nahajajo. Komaj so bili vsi na nogah, je izbruhnil plamen z vso silo proti nebu. Ljudje so zvonili zvonovi in sosedje so prihiteli nesrečni družini na pomoč. Izpustili so živino iz hlevov in gospodar Ziberna se je spomnil, da je pustil v sobi denar. Kljub odsvetovanju sosedov je odšel v hišo. Z njim je šel tudi 20letni Vitez, ki se je baš tega dne prijavil za vstop h karabinierem. Komaj sta bila v hiši, se je vdrila težka streha. Ni bilo krila z opeko, marveč s kamentitimi ploščami. Ljudje so osupnili in si niso mogli pomagati. Šele ko je požar prenehal, so izveleli izpod pokrovišča dve zgoreli trupli, ki pa nista bili podobni človeškemu bitju.

SPORTNI KARNEVAL v Narodnem domu bo ena najkrasnejših prireditev v letošnjem predpustu. Poleg izredne dekoracije bodo imeli posetniki videti tudi lepe skupine že prijavljenih mask. Plesje vodila iz prilaznosti gg. Vitec in Černe. Sodeluje zbor Damske divizije. Del čistejša dobrička je namenjen Olimpijskemu londu in zgradbi Sokolskega doma na Taboru. Vstopnice se do 6. v predprodaji v Češki industrijski banki.

Mohanda Ghandi.

Macdonaldova vlada je pomiloštila, oziroma izpustila iz ječe indijskega voditelja in revolucionarja Ghandija. Istočasno je izdala vlada na Indije proglas, v katerem jih svari pred revolucionarnim pokretom. Sicer je bil Ghandi izpuščen s motivacijo, da zahteva njegovo zdravstveno stanje daljše bivanje ob morju, kar naj bi pomenilo, naj se Ghandi začasno ne postavlja proti angleški vladi, vendar pa je delstvo samo na sebi povzročilo različne komentarje na račun nove angleške vlade. Zlasti v Franciji so pričeli pisati z velikim navdušenjem o voditelju indijske nekrvave revolucije.

Mohanda Kavamšand Ghandi se je rodil 2. oktobra 1867. Njegov oče je bil ministarski predsednik države Karharvar. Ghandi je končal pravne študije in se naselil kot odvetnik v Bombayju, odkoder pa je šel kmalu v južno Afriko, kjer je prevzel vodstvo opozicijskih indijcev proti takratni vladi, ki je bila sovražna azijatskemu prebivalstvu. Leta 1906 je proglasil pasivno resistenco proti poplavljanju Azijatov, pri čemer je dobil na Angleškem podporo. V Londonu so ga poznali že prej, ker je sodeloval v burški vojni. Južnoamer. vlada ga je vedno preganjala. Bil je ponovno v ječi. Pred svetovno vojno se mu je posrečilo, da je pregovoril generala Smutsa k spremembi vladne politike namram Indijcem. Med vojno je bil v Angliji, spomladi l. 1918 se je po svojem povratku v Indijo udeležil konferenc v Šmli, ki naj bi dosegla večje sodelovanje indijcev v vojni. Proti temu se je Ghandi uprl najodločneje. Po vsej Indiji je zbral podpise za odpoved pokorščine zakonu, ki je onemogel pravice domaćinov. To je povzročilo nemire in krvoprelitje. Vlada je s svojo politiko dovedla do umrarske tragedije, ki je našla odmev tudi v angleškem parlamentu. Ghandi je pričel z bojem »nesodelovanja«. l. 1920 pa je Indijski narodni kongres postavil zahtevno svobode. Ghandi je vpliv bil velik. Za indijsko »home-rule« je bilo v kratkem zbranih nad 666.000 funtov. Ljudstvo ga je častilo kot narodnega človeka.

Ghandi pa je tudi zelo spreten žurnalist. Pred štirimi leti je pričel izdati v Ahmedabadu časopis »New India« na osmili straneh. Ghandi je faktično pravil gospodar v Indiji. Svoim pristankom, ki jih je na milijone, je vcepil nauk o nekrvavi revoluciji, kajti indijska revolucija je le splošna stavka, ki jo izvajajo vsi sloji in razredi.

Na vsak način je odlok angleške vlade zelo značilen. Macdonald hoče najbrže umiriti in uzadovoljiti uporne Indijce, kakor skuša sploh pomiriti razne nemire elemente v notranji politiki. — da bi se mogel bolj posvetiti velikim problemom angleške zunanje politike. Končno pa imajo lahko prav oni, ki trdijo, da hoče Macdonald pripraviti svet na svobodo Indijcev, do česar mora itak priti prej ali pozneje.

Splošna knjižnica.

(Tiska in izdaja Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani, Marijin trg 8.)

Avgusta lanskega leta se je pojavil na našem knjižnem trgu prvi zvezek nove *Splošne knjižnice*. Bilo jih je mnogo med nami, ki so na ta pojav gledali z nekako skepsis, češ: »Koliko je bilo med nami takih knjižnic, pa so vse po par zvezkih prenehale!« No, javnost je ta pojav vseeno pozdravila z veseljem; kajti *Splošna knjižnica* je imela mnogo prednosti, s kakršnimi se njene predhodnice niso mogle ponahati.

Založništvo je jelo izdajati posamezne zvezke te knjižnice v prav malih, kratkih časovnih intervalih. Saj je od srede avgusta lanskega leta do danes v prometu dvajset številc male serije (arabska paginacija) in pa ena številka znanstvene serije Spl. knjižnice (rimska paginacija), skupno torej enindvajset novih knjig. Med njimi so tri *izvirne slovenske povesti, tri slovenske drame, dve zbirki pesmi, eno zbirko v eno poljudnoznanstveno delo ter več prevodov iz ruske, češke, francoske in nemške literature* itd.

Knjige *Splošne knjižnice* so glede cene tako skromne, kakor ni doslej nobena podobna edicija.

Oprema knjig *Splošne knjižnice* je tako glede papirja, kakor tudi glede tiska in oblike brezhibna.

To so tri prednosti, ki so že same na sebi opozorile čitačje občinstvo na pojav *Splošne knjižnice*.

Te tri prednosti pa nam v gotovem oziru dajejo tudi odgovor na vprašanje: »Zakaj je bila *Splošna knjižnica* potrebna?«

Iz navedenega je namreč jasno, da je bila *Splošna knjižnica* kričeca in nujna potreba naših zmotno malih ljudi. Med te lahko štejemo ogromno večine našega izobraženstva in menda brea pretravljana znatno večjo slovenskega ljudstva sploh. V časih, ko je človek potreben v enaki meri duševne kakor telesne hrane, je bila našim ljudem pot do knjige zaprta. Cene knjig so rastle, zato pa so ostale veliki večini tistih, ki bi radi segli po njih, samo predmet hrepenenja. Uradništvo in dijaštvo, ta naš glavni knjižni konzument, je gledalo knjige kakor zaklad, ki ga straži deveteroglavi zmaj: neizprosna draginja! To je bilo gorje, ki mu je hotela priti *Splošna knjižnica* v okoliščini. Zato je začela izdajati in zalagati dobre knjige po taki ceni, ki omogoča nakup vsakomur.

To je bil en vzrok za nastanek te knjižnice, drugi, važnejši in pomembnejši, pa je povsem kulturnega značaja. To se mi zdi vredno poudarjanja, ker se me loteva domneva, da nekateri skoraj namenoma pozdravljajo *Splošno knjižnico* na nekam trapavski način. Če je to komu v čast, ne vem in me tudi ne zanima. Povsem le svoje irnenje. Mislim pa, da bi bilo v splošnem interesu pametno in na vse strani koristno, če bi se naši ljudje včasih pomudili pri tem pojavu in izpregovorili o njem. Saj je in mora biti kritika (— pri nas žal še ni!) voditelja in v gotovem oziru jaka gibalna sila napredka in razvoja v literaturi. Sicer pa dovolj o tem.

Kolkor vem, hoče založba v znanstveni seriji *Splošne knjižnice* omogočiti izdajanje takih del v slovenskem jeziku, ki so doslej ali ostajala v rokopisih ali pa so morala izhajati v tujini, zlasti v nemškem jeziku.

V kratkem času svojega kulturnega udejstvovanja je slovenski narod dal svetu lepo število mož, ki so si s svojim znanstvenim delom pridobili ugledne ime v domovini in v tujini. Tem našim važnim kulturnim delavcem hoče torej omogočiti *Splošna knjižnica* v svojih znanstveni zbirki besedo! Za sodelovanje je pridobila že toliko naših najuglednejših učenjakov in strokovnjakov, da ji bo vsak resen človek moral priznati resno in pravilno usmerjeno kulturno stremljenje.

Gotovo je, da začetek ne znači popolnosti. Vsaka stvar potrebuje izkušnjo in po njej urejevanega razvoja. Zato tudi pričakujem in sem prepričan, da bo založba vse izkušnje, ki si jih je pridobila v začetku, upoštevala in se na ta način vedno izpopolnjevala. Jasno pa je že doslej izražena njena tendenca: Gojiti in podpirati kulturno stremljenje našega naroda, v kolikor je to mogoče doseči s pospeševanjem njegove literature. A. B.

Ivan Albrecht:

Hiša pokore.

Pred nekaj tedni sem mislil, da sem takorekč zadel terno; kajti dobil sem stanovanje v mestu, v prelepi beli Ljubljani. Plaval sem takorekč na krilih čiste radosti in deviškega veselja, ki se je pomikal voz s pohištvo iz pred ljubljanskega pokopališča mimo soperne tovarne kleja proti mestu. Bog nabeski! Hrepenel sem celo vrsto let in sedaj —! Beseda je meso postala, meni se je hrepenenje po stanovanju izpremenilo v posest stanovanja. Gloria, Gloria in excelsis Deo, stanovanjskemu uradu, stanovanjskemu sodišču in hišnemu gospodarju, ki je po junaškem in brezupnem boju spoznal, da je ni oblasti, ki bi mu pomagala tiščati me na pokopališče in ga tako obvarovala moje vsiljivosti!

Tako je prepevalo moje deviško veselo srce, gospodar pa je bil dostojanstveno jezen in njegova gospa soproga veličastno užaljena.

»Čemu me silijo jeznati v hišo človeka, ki ga ne maram?«

Niti gospodar, niti njegova soproga, niti moja malenkost, niti moje malenkosti žena, niti moj številni naraščajni vedel odgovora na to kočljivo vprašanje. Morda je rešil zadevo še najemljivejše moj najmlajši, ki je zapisal in zavil, da se je ozrlo namah polnice za njim. Junačino je namreč zeblo. Človek pa, ki še ni prekoračil tretjega leta svojega življenja, začne jokati, kadar ga zebe. Ta okoliščina je pospešila naše razmišljanje in v smo po tehtnem presojanju našli odgovor na naraščajše vprašanje. Rekli smo:

»Socijalni položaj!«

Tako je bila zadeva mimogrede končana in jaz sem vriskal v srcu:

»Naj živi ta čudoviti socijalni položaj!«

Veseli, ki mi je polnilo srce, mi je menda žarelo tudi z obraza. Pred vrati me je namreč srečal prijatelj Ciril, ki se ga je menda tudi polastila moja veselost. Smejal se je na vso moč in me vprašal, kaj delam in kako mi gre. No, jaz, ei, jaz sem se razkoračil in sem mu povedal, da sem srečen, blažen, da sem v nebesih! Ko sem mu po uvodnih tiradah še razložil vzrok svoje sreče, pa se je prijatelj Cirilu tako žalostno skremžil obraz, da še nikoli tega.

»V to hišo prideš? O, prijatelj, kdo —?«

Naprej ni mogel, jaz pa tudi ne. Kako neki?

Nazadnje mi je segel v roko in dejal:

»Če si kaj gresil v življenju, tu boš napravil dovolj pokore!«

Priznati moram, da so me trenutno nekam zbegale in oplašile prijateljeve besede, toda že naslednji dan sem pregledal oblake žalostnih misli in spet razpel jadra veselja. Ali jo ima, samo za par dni!

Hočem to in to in to, kar spada k stanovanju!

Gospodar odločno: »Ne!«

Stopim na hodnik! Gospa soproga (namreč hišnega gospodarja žena) mi z neverjetno spretnostjo usipile pred vrata dostojanstven kup smeti, ki jih je nabrala bogvejek, da bi počistila mojo malenkost. Gledam, gledam enkrat, dvakrat, trikrat, pa grem nazaj v svo-

je stanovanje po svojo metlo, da bi pomel darovalko in neljubi dar. Predno se vrnem, darovalke ni več, le dar še zaničljivo manifestira pred mojimi vrati. Seveda takoj protestiram! Energično, jako energično. Gospodar miri, češ da dar ni bil namenjen meni, ampak nekemu drugemu.

Tako gre dalje, dannadan huje. Malenkosti rasto s peklensko doslednostjo, da mi že odpovedujejo živci.

Žena pove: »Prati bo treba!« No, seveda. Saj je pralnica v hiši, vsem stanovanjem na razpolago. Izrečno smo se domenili. Treba je določiti termin.

Gospodar je drugih misli. Naenkrat zaori predpust, ostra pisma, srd in bes. Veselja je konec, začetek pa pokore!

Potem še: tožba sem, tožba tja: žaljenje časti na eni, kratenje najemnin-

skih pravic na drugi strani.

Veselja je konec, začetek pa pokore.

»Popule meus, quid feci tibi aut in quo contristavi te, responde mihi!«

Sodnija, paragraf, veliki teden. — Amen.

Oj ti prekleti socijalni položaj!

Kino Matica

31. januarja do 10. februarja

Žena z milijoni

od 7. do 10. febr. III. del:

„Carigrad-Pariz“

Gospodarstvo.

Agrarna reforma in naša sladkorna industrija.

Splošno se čuje očitke, da je agrarna reforma naše gospodarstvo zelo oškodovala. Letni primanjkljaj na pridelku dosega skoro tri milijarde dinarjev.

Ta očitke pa je nepravilen, ali vsaj pretiran. Momentanega nazadovanja produkcije ne smemo smatrati za našo škodo, če mu ho sledilo v doglednem času izboljšanje. Agrarna reforma je bila iz socialnih razlogov zelo potrebna, in le nepravilna izvedba je povzročila, da so posledice agrarne reforme res precej neprijetne. Toda vse se da popraviti in napraviti, kar nam dokazuje n. pr. ravno naša sladkorna industrija.

Ko so prišla pod agrarno reformo ogromna veleposestva, ki so gojila sladkorno peso, se je takoj produkcija slednje znižala. Že tedaj so mnogi proročevali, da bo agrarna reforma uničila našo sladkorno industrijo. In vendar je ni!

Očitno je, da so veleposestva mnogo rentabilnejša od malih kmetij, kajti ona delajo s stroji in na najmodernejše načine, česar pri navadnih kmetijah ni. Toda s tem pa seveda še ni rečeno, da bi tudi ne moglo biti, kajti kmetijsko združništvo je v stanu ustvariti marsikaj, česar poedinec ne more.

Veleposestva, ki so gojila sladkorno peso, so imela napram tovarnam precej močno stališče, kajti tovarna je bila ravnotako odvisna od producentov, kakor ti od tovarne. Maloštevni veliki producenti so se lažje sporazumeli za skupno stališče, kakor pa cela kopica manjših producentov.

Ko je bila agrarna reforma deloma izvedena, je pridelke sladkorne pese v resnici nazadoval in pa radi raznovrstnosti pridelovanja in pa radi tehnično nepopolnejšega nazadovanja. Zg. člena politika sladkornih tovarn pa je povzročila, da je pridelke padel sčasoma v še večji meri. Ker so sladkorne tovarne diktirale kolikor mogoče nizke odkupne cene za sladkorno peso, so producenti vedno bolj opuščali to kulturo in so jo zamenjali z drugimi. To pa je sladkorne tovarne spametovalo, da so izpremenile svojo politiko napram producentom: povišale so odkupno ceno in produkcija je zopet narasla. Letos je dosegla že zelo razveseljiv rezultat, tako da bomo prihodnje leto morda že neodvisni od inozemske sladkorne produkcije.

Agrarna reforma torej vendarle ni uničila naše sladkorne industrije. Pač pa je povzročila, da je morala ta kreniti na druga pota: morala je prevzeti inicijativo. Dočim so prej veleposestniki sami gojili sladkorno peso na najmodernejši način in s tehnično popolnimi sredstvi, je morala sedaj sladkorna industrija male producente na to šele navajati. Treba je bilo pouka in pa gromotne pomoči. Prvemu namenu so zlasti služila vzorna posvetstva tovarnih samih, drugemu pa kreditni producentom in njihovim organizacijam za nabavo strojev in semenja. Rezultat je bil presenetljiv, o čemur pričajo številke nase produkcije sladkorne pese in sladkorja.

Na gotov način se da torej tudi v sistemu malih posestev doseči precejšnja rentabilnost, oziroma velik pridelek. Če pa pristojemo k temu ogromno zmanjšanje socialne bede, vse one množične eksistence, ki so postale z reformo samostojne, potem moramo priznati, da je agrarna reforma mnogo koristila.

Dasiravno je izvedla Jugoslavija agrarno reformo izmed vseh slovanskih držav najboljšo, vendar je ni še izvedla popolno. Ker pa se o tem vprašanju razpravlja ravno sedaj in še dovolj temeljito, smemo upravičeno upati, da se bodo polagoma odstranili vsi nedostaki in da bo specialna naša sladkorna industrija tudi imela od reforme svojo korist.

Tržne cene v Celju dne 1. februarja 1924. (V dinarjih.) 1 kg govejega mesa v mesnicah I. vrste 26, II. vrste 23-25; na trgu I. vrste 24-25, II. vrste 20-22; 1 kg rebečnega mesa I. 32-35, II. 30; 1 kg prašičjega mesa I. 35, II. 30; 1 kg slanina I. 43, II. 41, III. 38; 1 kg 35-40, 1 kg masti 40, 1 kg masti ameriške 39, 1 kg prekajenega mesa I. 45, II. 40, 1 kg šunka 45; 1 divji zajec 60-70, 1 kg srne 25; 1 liter mleka 4, 1 kg surovega masla 60, 1 kg čajnega masla 88, 1 kg masla 48, 1 kg belega kruha 7, 1 kg črnega kruha 6, 1 kg moke št. 00 6.20, št. 0 6, št. 2 5.60, št. 4 5.30, št. 5 4.70, št. 6 3.70, 1 kg ržene moke 5.20, 1 kg kaše 6.60, 1 kg koruznega zdroba 4.70, pšeničnega zdroba 6.50, ajdove moke I. 6.60, 1 kg pšenice 360, rži 330, ječmena 330, ovs 280, prosa 300, nove, sušene koruze 300, ajde 280-300, fižola 600-700, graha 800, leče 1500; 1 q črnega premoga 51, rujavca 26.50, 1 kubični meter trdih drv 140, 100 kg trdih drv 40, 1 kubični meter mehkih drv 112-120, 100 kg mehkih drv 32; 1 q sladkega sena 100, pol sladkega sena 75, kislega sena 50, slame 50.

Zakaj je odklonila Rumunija francosko posojilo. »Chicago Tribune« priobčuje senzacionalno vest, da je rumunska vlada zato odklonila francosko posojilo v znesku 100 milijonov francoskih frankov, ker ji je Italija ponudila posojilo v znesku 100 milijonov lir.

Kolkovanje v zadevah pred upravnim sodiščem.

(Nadaljevanje.)

Pri overitvi prepisanih aktov se pobira taksa po številu pol v izvirniku brez oziroma koliko pol prepis nosil.

Če se potrjuje več izvodov originalnih listin, se plačuje za prvi izvod taksa po polah v smislu tarifne postavke 43, za drugi izvod pa ne glede na število polenotna taksa po 10 Din. Če se pa potrjuje več izvodov prepisa, se plačuje za potrditev vsakega izvoda taksa po številu pol. Taksa iz t. p. 43 se tudi pobira, če se na prepise listin postavi samo uradni pečat in podpis.

Taksa se plačuje za overitev vsakega podpisane, razen pri pravnih osebah, kjer se pri overitvi podpisov več oseb reprezentance pravne osebe jamlje samo enkratna overilna taksa.

Pri potrditvah in overitvah listin oziroma prepisov je v smislu člena 44. zakona pozornost pravičarja na to, če je plačana taksa za pravni posel. To okolnost je označiti pri potrditvi ali overitvi.

Opombe k I. in II.

1. Po pripombi 6 k t. p. 42 oziroma 43 taksnega zakona je treba v očitki oziroma dati na zapisnik posebno po t. p. 1. taksnirano prošnjo za prepisovanje oziroma overitev.

2. Prepisi spisov, izdani uradnim osebam v zveze s svojimi uradnimi poslovi, se po opombi 3 i t. p. 42 oziroma 43 taksnega zakona takse proste. Na dotičnem spisu je pa treba razlog oprostitve označiti.

3. Taksa za prepisovanje brez overitve se prilepi in uničuje na prošnji. Ako pa se istočasno izvrši overitev, se prilepi taksa iz t. p. 42 obenem s takso iz t. p. 43 na prepisu ter uničuje na predpisani način.

H.

Disciplinsko postopanje.

Kar se tiče disciplinskega postopanja po zakonu z dne 31. julija 1923, »Sl. Nov.« št. 199, določa člen 222. tega zakona: »V disciplinskem postopanju se ne plačuje takse.« Odstavek 12 z zakonom z dne 25. oktobra 1923 »Sl. Nov.« broj 255 razširjenega člena 6. srh. taksnega zakona pa določuje:

»Predstavke i vsa ostala pisma državnih službenikov i službenih poslovima i kod disciplinskih krivica, koje se razpravljajo po novničkom zakonu so takse oproštene.«

Nadalje pa:

T. p. 48: za delo pri disciplinarnem sodišču, ako se izreče obsodba se pobira 50 Din.

T. p. 49: ako se zahteva izključitev administrativnih in drugih uradnikov od disciplinskega sodišča 50 Din.

Tarifna postavka 50:

Za ritožbo zoper odločbe v zadevi i t. p. 49 se plača taksa po t. p. 6 v iznosu 40 Din.

Disciplinsko postopanje je tedaj v splošnem takse prosto, izvzemši slučaje t. p. 48, 49 in 50.

Taksa iz t. p. 48 se plača samo za slučaje, če se obdolženec z disciplinsko razsodbo obsodi in če je razsodba postala izvršljiva. V razsodbi se mora označiti tudi, da je treba plačati takso po 50 Din. Tisto obvestilo, ki ima izvršiti narobe te takse, prilepi lo na referat in pošlje ta referat disciplinskemu sodišču.

Taksa iz člena 49, se zahteva glede vsake osebe, katere izključitev se zahteva. Ta taksa se prilepi na vlozi za izključitev. Če pa se izkaže, da je zahteva neustrešna, mora plačati stranka poleg takse no t. p. 49 še takso v smislu t. broja 5 po 20 Din. za rešenje, s katerim se je prosilec s svojo prošnjo odbil.

J.

Izdaki in odprazki.

Prvi izdatki in odprazki razsodb in odlokov upravnega sodišča na zasebno stranko niso, kakor že popreje razmotirano, podvrženi nobeni taksi.

Duplikati odločb ali razsodb so kot uradni prepisi podvrženi kolku po t. p. 42 in pri overitvi t. p. 43 (glej zgoraj).

Dalje prih.

× Konferenca za izboljšanje prometa. Vlada je odredila, da se v kratkem sestanejo vsi železniški ravatelji v naši državi h konferenci v Beogradu, na kateri naj se razpravlja o načinu kako izboljšati promet po naših železnicah.

× Izvoz ovac iz Črne gore v Francijo. Gospodarski krogi v Črni gori so te dni zaprosili vlado, da naj izposluje v Francijo, da se ne bo takol klala živina, ki prispe iz naše države, zlasti ovce iz Črne gore v Francijo, temveč da bi jih mogli izvoziti kotov čas v Franciji prekriti in tako popraviti, ker je izgubila živina na morskem transportu. To ugodnost so pred vojno črnogorski izvozniki ovac tudi uživali, po vojni pa jo je Francija ukinila.

× Direktni telefonski promet Beograd-Budimpešta je bil uveden v soboto. Tridimni govor stane tri franke v zlatu (60 dinarjev).

× Italijansko-jugoslovanska trgovska zbornica. V Rimu se je ustanovil odbor za ustanovitev italijansko-jugoslovanske trgovske zbornice, da bi se preko nje razvili čim tesnejši trgovski odnosi med Jugoslavijo in Italijo. Zbornica bi imela sedeža v Milanu in Trstu; poleg tega bi se osnovala istotaka zbornica v Beogradu.

× Gorška za oživljenje trgovine z Jugoslavijo. Gorška trgovska zbornica je imela sejo, na kateri je razpravljala o pogolih, ki bi povečali promet z Jugoslavijo. Na seji je bilo sklenjeno, zahtevati odpravitev carine na izvoz lesa iz premoza iz Jugoslavije in odpravo carine na uvoz v Jugoslavijo. Na slednje naša država ne sme pristati brezpopojno, zlasti pa ne sme na noben način dopustiti uvoza vina v našo državo, ker bi bili s tem uničeni naši vinogradniki, ki že itak komaj diha.

× Nova fuzija. Banka za čumsko industrijo v Sarajevu se bo fuzionirala z Amerikansko-srbsko kreditno banko za trgovino in kolonizacijo v Sarajevu. Delniška glavnica fuzioniranih podjetij bo povišana od 7.5 na 10 milijonov dinarjev.

× Minimalna carinska tarifa za našo blago v Grčiji. Na industrijske izdelke, ki so izdani v naši državi, se bo uporabljala pri uvozu v Grčijo ali pri tranzitu ali pričasnim skladiščenju v grških carinarnicah minimalna carinska tarifa.

× Nova revija. Z novim letom je začela izhajati pod imenom »Bankarstvo« nova

Ogenj v zgodovini človeške kulture.

Kadar brijejo v sedanjih zimskih dneh zunaj ledena sapa ter se požirajo z belimi snežinkami, si ne želimo ničesar bolj kakor mirnega kotička pri peči, v kateri prasketa ogenj ter razširja po sobi prijetno toploto. Ogenj nam je danes tako vsakdanja in samoumebna razumljiva stvar, da se gotovo nikdar ne vprašamo, kaj bi bilo če bi ga ne imeli; da nikdar ne prazdimo njegovega velkanskega pomena za razvoj civilizacije in kulture; dasi niti misliti ne moremo, da so bili sploh kraj časi, ko človeštvo še ni poznalo ognja. In vendar je bilo tako. Človeštvo, naravno, ni starejše kakor ogenj, je pa mnogo starejša kakor uporaba ognja. Bili so časi, ko človek ognja še ni poznal in ga tudi ni znal uporabljati; prav tako, kakor ga še dandanes ne zna uporabljati nobena žival. Človek edini, si je vdomačil ta element in ravno njemu se ima zahvaliti, da je sploh postal človek, da se je dvignil tako visoko nad vsa druga živa bitja in zagospodoval vsemu svetu. Brez vporabe ognja bi bilo še črnejše človeštvo enako živalstvu.

Pomislite samo, kako je bilo takrat, ko človek še ni poznal ognja, ko ga še ni znal uporabljati. Nag. brez vsake oblike, se je potepal po pragozdu; bil je brez orodja, brez pravega orožja, brez stalnega doma in hrane, katero si je nabral ali nalovil z rokami, je moral povziti surovo. Pri sadju to še ni bilo tako hudo, saj ga tudi danes jemo v surovem stanju, toda jesti surove žabe, polže, ribe, gliste, črve, hročce itd. — brrrr... — sprejeti naš mrz ob sami misli na to. In če ne bi bili nikdar poznavali ognja in njegove vporabe, godilo bi se nam še danes tako. Nikdar bi ne poznali toplih hiš, nikdar železnice, avtomobilov, ladij, modnih oblik, nikdar prijetnih in polakojnega ognja v peči, kadar prihajamo zmrzane s seboj, kadar je zunaj mrz. Ogenj, ravno ogenj, ki so ga naši pradedi že tako visoko cenili, da so ga po božje častili in batega smatramo mi, s kulturo in civilizacijo prenaseljeni snovi dvasetega stoletja za nekaj samoumebni uumevneza. Je bil fiks, kateremu se moramo zahvaliti za vse naše blagostanje; on je bil oče naše civilizacije in kulture.

Ko tako premišljuemo o ognju in njegovem velkanskem pomenu, se nehoti prazniti, kdaj in kako je človek spoznal ogenj in ga pričel uporabljati? Na prvi del vprašanja sploh ni mogoče odgovoriti: ostalo bo vedno nerešena skrivnost pradedov. Proskosti, kakor sto in sto drugih nič manj interesantnih. Na drugi del vprašanja odgovorimo lahko, vsaj z domnevami. Mnogo učenjakov se je že bavilo s tem vprašanjem in napisalo cele knjige trditve in protitrditve. V splošnem pa so se ti odgovori razdelili v štiri glavna mnenja. V prvem stoletju je bilo splošno razširjeno mnenje, da je človeštvo dobilo ogenj od nekega strela. V temnem pragozdu se je stiskala kopica navti ljudi pod debli močnih dreves, trepetala vseh mraz, ker je bilo nebo pokrito z gostimi oblaki iz katerih so padale na zemljo mrazne deževne kaplje. Trenetala pa je ta kopica nesrečnejšev tudi radi strahu pred strašnim, nerazumljivim neravnim polavom, pred gromom in bliskom. Naenkrat se je zopet močno zasvetilo. Velikanska ognjena iskra je živnila v vrh enega sosednjih drevesnih velikana. Ki je stal gol in suh v bližini, na to pa se svetel svetel gozd silen grom. Kopica navti ljudi se je lehol stisnila, če bolj je zatrepetala. Toda gle! kaj je to? Drevo, v katerega je živnila ognjena iskra, se je nenkrat pričelo samo svetiti enako kakor se je svetila ona iskra naprej. Plamen se je pričel širiti po debli in veceju in kmalu navti ljudi se je položil že v vseh strah. Ko pa so opazili, da se jim nič žalega ne zveedi in da se od gorečega drevesa širi prijetna toplota so previdno stopili bližje in se zgreli: tu ni bil nadež z drevesa ki jih je zažgal ogenj, tudi kak snežen sad in ljudje so ga pohvalili in podelili. Kako prijetno je bilo vse to! Morda je kdo v svoji radovednosti tudi orlel za kark ozarek in se pošteno onekel. To seveda ni bilo prijetno. Tako so ljudje na tej teoriji spoznali ogenj in ga pričeli uporabljati. Nal-

gali so nam novega lesa in ga čuvali, da ni ugasnil. Na isti način je dobil ogenj nekoč tudi — Robinson.

Druga domneva pravi, da je človeštvo dobilo ogenj iz ognjenikov. Lava je zažgala gozdove in ljudje so potem ogenj čuvali dalje. Tretjo hipotezo je postavil Nemeč, Adalbert Kuhn kraj 1859. Trdil je, da je človeštvo tako dobilo ogenj, da se je vnelo drevo vsled drgnjenja dveh snih vel v vetru. Četrta trditve je sicer romantična, toda še najmanj verjetna. Po tej naj bi se bil ogenj odkril pri religioznem obredu, kjer se je vrtila neka obla, simbol solca, na k'o'u, ki se je vsi drgnjena vnel. Razen teh je še veliko drugih, različnih mnenj. Katero je pravilno, ne vemo in ne bomo vedeli, kar je najverjetnejša ona prvih dveh domnev, da je človeštvo dobilo ogenj ali iz podzemlja ali iz nekega kati strela in ognjenika sta bila na zemlji davno, davno pred človekom. Pomneje so se ljudje naučili sami delati ogenj; črva potom drgnjenja in vrtnanja, pozneje potom kresanja in nazadnje potom vžigalca. Danes ni na zemlji nobene človeškega plemena, ki bi ne poznalo ognja in njegove vporabe. Nekateri primitivni narodi pripravljajo še dandanes ogenj potom drgnjenja ali vrtnanja, to pa navadno le v skrajni sili kajti navadno čuvalo raje ogenj, da nikdar ne ugasne in če slučajno vendar ugasne, si ga raje izposodijo pri sosedi, kakor da bi ga sami pripravili.

Ravno to čuvanje ognja dokazuje, da je človeštvo imelo pri ognju kakor ga le znalo samo pripraviti čuvanje in s tem čiščenje ognja se je ohranilo preko vseh poznejših dob človeške kulture zgodovine do dandanes in to ne samo pri primitivnih, ampak tudi pri civiliziranih narodih. Stari Grki so skrbno čuvali ogenj da ni ugasnil, je vsako leto enkrat so ga pogasili in potem obnovili Grški otok Lemnos je poslal vsako leto na otok Delos po ogenj ki svetemu ognjišču. Kadar so špartanski vladarji šli na pot ali v boj, je šel vedno z njimi poseben sluga, ki je nosil ogenj — tlečo gobo. V starem Rimu je v svetišču Veste gorel ogenj, katerega so čuvali Vestalke, svečene ognja, je vsakega 1. marca v letu so ga pogasili, zato da ga je potem obnovil poseben svečenik. I tega svetega ognjišča so dobili takrat ogenj tudi ostali meštani. Tudi Kristjani niso mogli orekati pradedovne tradicije in večni ogenj je našel svoje nadaljevanje v večni luči, ki bori v sleherni cerkvi in še v Veliki noči, vpihne in zopet prižge isti tako se je krščanstvo ohranilo dalje tudi obred blagoslovljanja ognja, ki se vsi vsako leto na Veliko soboto. Tako vidimo, da imajo tudi ti, kakor sploh vsi cerkveni obredi, svoj izvor v davni predkrščanski dobi in to je nadaljevanje pradedovnih požarnih obredov.

Ogenj je torej bil tisti element, ki je pripeljal človeštvo od divje polživalke stopnje do današnje kulture in civilizacije, zato mu moramo biti hvaležni vsaj v mislih je dnl, ko padajo znanj mrazne snežinke in se grelemo ob topli peči. Kolikor tisoč in tisoč rodov naših pradedov je moralo živeti in umreti, da smo prišli do te tople udobnosti...

Iz „Kopriv“.

A: Kaj se ti zdi, katera stvar je najboljša v najnovejšem in zadnjem rdečem »Savremenuku« (Sodobniku)?

B: Ona na strani 514.

A: Kako to?

B: Tako, ker je ostala ta stran radi preobilice materijala — prazna.

MUZIKALEN GOZD.

Nek znan tenorist gre ob gozdu in zapoje v značne visoke zvonke visoki C. Iz gozda odlektne glas, toda pol tona višji. Pevec se čudi in se enkrat intonira visoki C. Toda tudi sedaj odlektne iz gozda Cis mesto C.

Tenorist ne ve, kako naj si razloži ta pojav in gre zato pogledat v gozd. Tu mu je postala vsa zadeva takoj jasna. Ob gozdnem križišču je stal — križ.

MLADOPOROČENCA.

Novoporočenec mož: Ali je prišel lastnega?

Zenica: Da, toda poslala sem jih nazaj, ker še niso bili zreli. Popolnoma črni so bili!

ČUDNA VZGOJA.

Jakec: Oče, novi učitelj me je takoj prvi dan nabil.

Oče: Si nabit? Že zaslužil. Učitelj te mora vendar vzgajati.

Jakec: Hm — ampak vzgoja se vendar ne začne od zadaj!

ŽALOSTNO.

Dama: Malček, zakaj lokaš?

Pantiček: Kako ne bi? Ves dan sem »sprical« solo in ravno sedaj sem se spomnil, da imamo danes — prosto!

NARAVOSLOVJE.

Učitelj: Janezek, ali mi moreš navesti primer prilagoditvene sposobnosti človeškega telesa?

Janezek: Da. Moja teta se je v enem letu zredila za 40 kil, ne da bi ji počila koža.

GLAVNO JE, DA JE.

Torej je poročila Erna bogatega trgovca Pomaranč in ne svojega oboževalca, medicinske Zago?

E, toda ta je vedno pri njej na poseti. Saj ni stavil na zmago, temveč na — prostor.

SUMLJIVA JEZA.

Mali bratec (sestrici, pri kateri je nien kavalar): Stavim, da bi te Alizon popljubil, če bi mene ne bilo tukaj!

Sestra Ema: Predrznj poba, glej, da takoj izgineš iz sobe!

Ženske na turskih univerzah. Rektor carigradske univerze poroča, da študenti sedaj na tamkajšnji pravni fakulteti dirajo študentski dijakini. Rektor izjavlja, da v Turčiji ni nobenega zakona, ki bi žen-škam zabranjeval izvrševanje pravne službe. Bilo bi neizmerno, ako bi turška republika delala razliko med spolj. Vzgoja turških žensk je dejstvo, katerega posledice so pač naravne.

Žrakoplovom iz Pariza v New-York. »Daily Express« poroča, da namerava neki pilot v poletju preleteti ocean iz Pariza v New York. Žrakoplov je posebne vrste s tremi motorji, od katerih ima vsak 400 konjskih sil. Pilot upa, da bo prevozil v eni uri tristo kilometrov.

Horoskop bramanskega svečenika.

Angleški polkovnik Meadows Taylor pripoveduje v svoji knjigi »V indijski službi« tole zanimivo zgodbu: Tistega dne, ko sem prišel prvič v Bombay, je stopil v mojo sobo neki Bramanec, ostal nekaj časa tih, potem pa spregovoril:

»Rekli so mi, da govorite indijsko. Je li res?«

»Ne, sem mu odvrnil, nekaj razumem čeprav sem komaj začetnik.«

»Uganite mi — je nadaljeval Bramanec — zžato bi rad prečital iz vaših rok horoskop. Veste, kdaj ste bili rojeni? Dan in leto?«

Povedal sem mu dan in leto rojstva in Bramanec je opazoval pazljivo nekaj časa moje čelo, nekaj časa moje levo roko. Nazadnje je rekel:

»Kakor razvidim iz vašega čela in roke, vas čaka dolgo in srečno življenje, čeprav tudi ne bo manjkalo trpljenja in skrbi. Sedaj ste še neoznjen tole kmalu se oženite. Imeli boste tudi otrok, od katerih pa bodo nekateri umrli še pred dovršenim desetim letom. Čeprav boste upravljali z velikimi vsotami denarja vendar ne postanete nikdar bogataš, vendar pa vam tudi ne bodo treba skrbeti za vsakdanji kruh. V našem mestu ostanete sedaj le malo časa, toda čez mnogo let se boste zopet povrnil, da nam vladate. Ne boste se ničesar, kajti vaša usoda stoji pod okriljem Jupitra in to pomeni srečo.«

Naslednjega dne se je Bramanec vrnil ter mi je prinesel nisan horoskop (prorokovanje) v katerem mi je sporočil še nekatere podrobnosti bodočega življenja. Med prerokovanji me je najbolj presenetilo, da bom nekoč postal »radža« (indijski knez) in vladar velikega področja.

Petindvajset let pozneje sem se res zopet vrnil v Bombay, kamor me je bila poslala v'ada z nalogo, da ostanem tam dva meseca. Ko sem po prihodu prišel v svojo sobo, je nenadoma vstopil zopet oni Bramanec, sedaj že zelo star, sedel na pramono in molčal. Ko se je prepiral, da »va sama, je stopil k meni ter mi začepetal v uho:«

»Niste li vi Taylor-sahib, ki je bil tu pred mnogimi leti?«

Ko sem mu pritrdil, je izvelkel iz hlače svečeni starih papirjev ter me vprašal, če se ga še spominjam.

Med tem, ko je starec listal po papirjih, sem opazil, da je na vsakem papirju začetna črka mojega imena.

»Ste li pozabili,« me je vprašal na to starec, »da sem vam nekoč postavil horoskop ter vam prorokoval, da se čez mnogo let zopet vrnete, da nam vladate? Vidite, vse se je izpolnilo. Vrnili ste se sem točno čez 25 let, kakor sem vam prorokoval.«

Resnično. Bramanovo prorokovanje se je precej strinjalo z zgodbo mojega življenja. Vrnil sem se res, kakor je napovedal in kakor nekaj gospodar je zemlje in komaj sedel sem se domislil čudnega naključja, da me iz Londona niso poslali v vzhodno Indijo, kakor so prvotno nameravali, ampak da so me poslali sem v zapadne kraje.

»Bli pa ste tudi radža in vladali deset let neko pokralimo na lugu — je nadaljeval starec »Poglejte gospod, tu je vse napisano in brez pogrške.« Pokazal je pri tem na svečeni papirja, ki ga je držal v roki.

»No, pravi radža ravno nisem bil — sem mu odvrnil smeje. — bil sem samo upravitelj pokraline dokler mladi radža ni dorastel.«

»To je vseeno, — je odgovoril stari Bramanec — bili ste vsemogočni in ste vladali kakor pravi knez. Povedali so mi tudi da niste postali bogati, čeprav ste upravljali z velikim bogastvom.«

Malenkosti.

(E. Haldemann-Julius. — Prager Tagblatt.)

EVINA HČI.

Prijatelj Hein je stal pri ladjlinih vratih in je naznanil s silnim trkanjem svojo prisotnost.

»O, vi ste! Je dejala lady.

»Da — jaz sem — gospod Tod. Vaš čas je proč, lady, vrsta je na vasi.«

»Ali bi bilo brezuspešno, če bi vas poslala za malo milosti?«

»Popolnoma zastonj — z mano morate!«

»Tako?«

»Tako, tu ne pomaga nič!«

»Potem

Henry Murger

La Bohème.

Prizori iz življenja cigánov.

(Nadaljevanje.)

»To bi nam bilo zelo prav,« so odvrnile ženske. »Natakar, prinesite nam, kar je potreba za večerjo!« je resno dejal Colline.

Natakar je bil postal trobarven zbog presečenja. Počasi je šel k blagajni in povedal kavararju o nenavadnih stvarih, ki so jih od njega zahtevali. Kavarar je mislil, da je šala, in ko se je svonec z nova oglašil, je šel sam h gostom in se je obrnil na Colline-a, do katerega je imel gotovo spoštovanje. Colline mu je razložil, da žele pri njem praznovati svečanost svetega večera in naj le da prinese, kar so naročili.

Kavarar ni nič odgovoril in je šel nazaj navzhit in delal v ozračju. Četrto ure se je posvetoval s svojo ženo in radi liberalne vzgoje, ki jo je bila dobila v Saint-Denisu, je ta gospa, ki je ljubila lepe umetnosti in leposlovje, pripravila svojega moža, da je dal nesti na mizo juho. »Zares,« je rekel kavarar, »enkrat imajo lahko denar.« In zapovedal je natakarju, naj nese gori vse, kar mu naroče. Potem se je poglubil v partijo piketa, ki ga je igral s starim gostom. Usodna neupretnost.

Od desetih do polnoči ni delal natakar drugega, kot hodil po stopnicah gori in doli. Vsak trenutek so se kaj zahtevali. Musette si je dala servirati po angleško in je menjala pri vsaki jedi namizje. Mimi je bila vsa vina iz vseh kozarcev; Schaunard je imel v grlu neizpremenljivo Saharo; Colline je metal križem svoje ognjevitte poglede, grizel prtič z zobmi ter ščipal mizno nogo, ki jo je imel za Femijino koleno. Marcel in Rudolf pa sta ostala hladnokrvna in preudarna in nista gledala čisto brez strahu, kako je prihajala ura konca. Tujec je resno in radovedno motril ta prizor; tuptam si videl, kako je odprl usta, kot bi se nasmehnil. Potem se je čulo nekaj podobnega kot je glas okna, ki škriplje, ko se zapira. Tujec se je smejal.

Ob tri četrti na polnoč je blagajničarka poslala račun. Ta je znašal velikansko vsoto 25 fr. 75 c.

»Dajmo,« je rekel Marcel, »vadjali bomo, kdo se bo šel pogajat s kavararjem. To bo težko šlo.«

Vzeli so domno in vlekli na najvišjo številkco.

Usoda je k sreči določila Schaunarda za pooblaščenca. Schaunard je bil izborni virtuoz, pa slab diplomat. Prišel je ravno do blagajne, ko je kavarar izgubil igro s svojim starim gostom. Pod težo sramote, da je izgubil trikrat zaporedoma, je bil Momus take volje, da bi koga ubil, in se je pri prvih Schaunardovih besedah grozovito razjezil. Schaunard je bil dober glasbenik, a je bil pomilovanja vrednega značaja. Na to vedenje je ustrelil z nesramnostjo na dva petelina. Preprijet je postal živahen in kavarar je šel gori in nazaj, da mu morajo plačati, sicer ne bodo odšli. Colline je skušal s svojo umerjeno zgovornostjo posredovati, toda ko je kavarar zapazil prtič, ki ga je bil Colline razvezal v kosce, se je njegova jezva podvojila in da bi se zavaroval se je drznil celo,

položiti profano roko na filozofov orehasti površnik in na kožuho dam. Vnel se je četni ogenj med cigani in kavararjem.

Tri ženske pa so govorile o ljubezni in oblekah. Tujec se je zgibal iz svoje nepremičnosti; polagoma je bil vstal, napravil korak, potem dva in je stopal kot naraven človek; približal se je kavararju, ga povabil na stran in mu je prav tiho nekaj povedal. Rudolf in Marcel sta mu z očmi sledila. Kavarar je slednjič odšel in rekel tujcu:

»Gotovo sem zadovoljen, gospod Barbemuche, gotovo; napravite to z njimi.«

Gospod Barbemuche se je vrnil k svoji mizi, vzela klobuk, ga dejal na glavo, se obrnil na desno in je prišel v tih trenutek pred Rudolfa in Marcela, snel klobuk z glave, se priklonil pred možmi, poslal pozdrav damam, potegnil iz žepa robec, se uselnil in začel z boječim glasom govoriti:

»Oprostite, gospodje, indiskretnost, ki jo bom zagrešil!« je rekel. »Že dolgo časa vroče želim, da se seznanim z vami, toda do sedaj še nisem našel ugodne prilike, da stopim z vami v zvezo. Dovolite mi, da porabim priliko, ki se mi danes nudi!«

»Gotovo, gotovo,« je dejal Colline, ko je videl, kaj namerava tujec.

Rudolf in Marcel sta molče pozdravila. Radi prevelike Schaunardove obzirnosti bi bilo kmalu vse izgubljeno.

»Dovolite, gospod,« je živahno rekel, »nimate časti nas poznati, in spodobnost se upira temu, da ... Bi bili tako dobri in mi dali pipo tobaka ... Sicer pa bom istega mnenja kot moji prijatelji ...«

»Gospodje,« je povzel Barbemuche, »sem kot učenec lepih umetnosti. Kolikor sem mogel zapaziti, ko sem vas poslušal govoriti, je naš okus isti, zato je moja najbolj vroča želja, postati vaš prijatelj in vas vsak večer tu najti ... Lastnik tega lokala je surov, a izpregovoril sem z njim par besed in lahko odidete ... Upam, da mi ne boste odbili sredstva, da se zopet snidem z vami tukaj in da boste sprejeli majhno uslugo ...«

Rdečica nejevolje je obšla Schaunardov obraz.

»Računa na našo zadrego,« je rekel; »ne moremo sprejeti. Plačal je naš račun; grem igrat z njim biljard za pet in dvajset frankov in mu bom dal nekaj naprej.«

Barbemuche je sprejel ta predlog in je bil dovolj dovipen, da je izgubil partijo: ta lepa poteza mu je naklonila spoštovanje cigánov.

Razšli so se in si napovedali sestanek za prihodnji dan.

»Tako,« je dejal Schaunard Marcelu, »mu nismo nič dolžni; naša čast je rešena.«

»In skoraj lahko zahtevamo še eno večerjo,« je pristavil Colline.

Sprejem v ciganski krožek.

Tisti večer, ko je bil plačal v kavarni iz svoje privatne blagajne račun za večerjo, ki so jo hili zavžili cigani, je Carolus tako uredil, da ga je premijal Colline. Odkar je prisostvoval sestankov širih prijateljev v kavarni, kjer jih je potegnil iz zagate, je že čutil privlačno simpatijo za tega Sokrata, čigar Platon je pozneje sam postal. Zato si ga je izbral takoj v začetku, da ga vpelje v

krožek. Med potjo je Barbemuche povabil Colline-a, da stopita v kavarno, ki je bila še odprta. Colline pa ni le odklonil ponudbe, temveč je še pospešil korake, ko sta šla mimo omenjene kavarne in skrbno potegnili na oči svoj hiperfizični klobuk.

»Zakaj nečete iti v to kavarno?« je rekel Barbemuche s taktno uljudnostjo.

(Ostale prihodnjice.)

Z ozirom na oblastveno dovoljeno razprodajo

našega oddelka za pletenine, trikotarje in perilo ni dovoljeno cenl. odjemalce opozoriti, da se nahajajo v zalogi te večje množine različnega blaga, kakor:

Za dame: perilo, bluze, prednasniki, nogavice, in rokavice.

Za gospode: trikotarje, sviterji, srajce, ovrtniki, naravnice, nogavice, rokavice, gamaše in dokolenice.

Za otroke in dojenčke: perilo, ošobito znamke, »Tetra«, patentne nogavice, sviterji, čepice itd.

Brisače, različna galanterija in kosmetika. Vse to blago razprodajamo pod tržnimi cenami, samo dotlej, dokler traja zaloga.

A. & E. Skaberne
Ljubljana, Mestni trg št. 10.

I. JAX & SIN

LJUBLJANA, Gospodarska cesta

priloga svojo bogato zalogo:

Pisalnih strojev „ADLER“

Sivalnih strojev

za rodbino in obrt

Voznih koles

Styria -- Dürkopp,

Orežno kolo (Wacker) rad

Centki zastoj in franko.

MALI OGLASI

Cena oglasom do 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljna beseda 25 para z davčino vred.

Gmotno slabejšim slojem dovoljuje uprava poseben popust pri inseriranju v malih oglaših!

Manufakturist

kot vodja detajl oddelka samo s prima referencami se takoj sprejme. Ponudbe z natančno navedbo dose-danjega službovanja, zahtevane plače in možnosti nastopa na R. Stermecki, Celje.

Pozor! Pozor!

ZIMSKI

VOZNI RED

vseh železniških, poštah in avtomobilnih prog v Sloveniji

s priložljivo na inozemske proge, z kurzo karto Slovenije v merilu 1:475.000.

Je ravno kar izšel!

Vseblina:

- I. Splošni del: Cene za poštne vožnje, Železniška tarifa za prevoz potnikov in prtljage. Maksimalna tarifa za izvoške. Kolkovine Konzulat. Poštne pristojbine. Pristojbine za železniške nosače. Vazne teletonske številke.
- II. Železniški vozni redi: Direktni, spalni in jedini vozovi. Odhod in prihod vseh potniških vlakov. Pregled vseh železniških prog.
- III. Početni vozni redi: Poštni, avtomobilni.
- IV. Seznam postaj.
- V. Priloga: Kurza karta Slovenije v merilu 1:475.000 z vsemi železniškimi programi in postajami, vse poštne in avtomobilne proge, vse poštne urade z označbo, če ima pošta brzojav oziroma telefon.

Dobi se v vseh knjigarnah in trafikah za ceno 8.— Din.

Direktna naročila sprejema

Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani, Wolfova ul. št. 1.

SPLOŠNA KNJIŽNICA

Št.	1. Albrecht: Ranjena gruda, izvirna povest, 104 str.	Din 12.—	Din 17.—
2.	Rado Murnik: Na Bledu, izvirna povest, 181 str.	16.—	22.—
3.	I. Rozman: Testament, ljudska drama v 4 del., 105 str.	12.—	17.—
4.	Cvetko Golar: Poletno klasje, izbrane pesmi, 184 str.	20.—	26.—
5.	Fran Milčinski: Gospod Fridolfin Zolna in njegova družina veselomodre trčice I., 72 str.	8.—	13.—
6.	L. Novák: Ljubosumnost, veseligr v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradac, 45 str.	6.—	11.—
7.	Andersenove pripovedke. Za slovensko mladino priredila Ulva, 111 str.	12.—	17.—
8.	E. Gaboriau: Akt štev. 113, roman, poslov. F. V., 536 str.	22.—	28.—
9.	Dr. Fr. Veber: Problemi sodobne filozofije, 347 str.	24.—	30.—
10.	I. Albrecht: Andrej Ternauc, religiozna karikatura, 55 str.	6.—	11.—
11.	Pavel Golia: Peterčkov poslednje sanje, božična povest v 4 slikah, 84 str.	12.—	17.—
12.	Fran Milčinski: Mogočni pristan, narodna pravljica v 4 delanjih, 91 str.	12.—	17.—
13.	V. M. Garšin: Nadežda Nikolajevna, roman, poslovenil U. Zun, 112 str.	10.—	15.—
14.	Dr. Karl Engliš: Denar, narodno-gospodarski spis, poslovenil dr. Albin Ogris, 236 str.	26.—	32.—
15.	Edmond in Jules de Goncourt: Renée Maupérin, roman, prevel P. V. B., 239 str.	15.—	21.—
16.	Janko Smeč: Življenje, pesmi, 112 str.	15.—	20.—
17.	Prosper Mérimée: Verne duže v vicah, povest, prevel Mirko Pretnar, 80 str.	9.—	14.—
18.	Jarosl. Vrhlický: Oporoka lukovskega graščaka, veseligr v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradac, 47 str.	6.—	11.—
19.	Gerhart Hauptmann: Potopljeni zvon, dramatska baika v 5 dejanjih, poslovenil Anton Funtek, 124 str.	16.—	22.—
20.	Jul. Zeyer: Gompači in Komurasaki, japonski roman, iz češnje prevel dr. Fr. Bradac, 154 str.	14.—	20.—
21.	Frid. Zolna: Dvanajst kratkočasnih zgodbic, II., 73 str.	8.—	13.—

Znanstvena zbirka (veliki 8° format):

Št. 1. Dr. L. Cermelj: Boškovičev nauk o materiji — pristoru — času v luči relativnostne teorije, 52 str.

Za vsak zvezek je računati no Din —80 poštne in odpravnine.

Naročila sprejema: Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marijin trg 8.

Penzija (stan s hrano) ter instruktor

v Ljubljani se išče za takoj za odraslega dečka (resnega gimnazijca) pri zanesljivi inteligentni rodbini. Prednost pouk v hiši. Potrebno je nastrožje nadzorstvo. Nudijo se ugodni pogoji. — Dopisi na upravo pod »stalno« s podrobnostmi.

Hišne potrebščine

emalirano težkoposodo znamke »Goliath« in lažje vrste, črčkoslov, proizvode, pločevinasto in lito posodo, porcelanasto, kameninasto in stekleno robno se kupi najceneje in najboljše pri trdkih

A. Vicel,

Maribor, Glavni trg št. 5.

Po tovarniških cenah vsa ostala zaloga damskih klobukov

M. Horvat,
Stari trg št. 21.

Važno

za ženske in neveste! Izdeluje se vsakovrstna samska garderoba za dame in gospode najmoderneje vsakovrstne toalete po meri. Cene znatno znižane. — Strankam, ki preneso blago same, ista potreba. — Brata Brunske, Ljubljana, Zidovska ul. 5

Veleposvestvo 76 oralo vino-grada, travnikov, sadonosnika, nji v gozda, krasna poslopja in 90 glav živine pri Mariboru 6 milijonov K.

Vila krasna, takoj prosto stanovanje.

Posesiva od 5 do 800 oralo.

Trgovska hiša s robo 700.000 K.

Gostilna, pekarija, žaga, mlin prodaja Zagorski, Maribor, Barvarska ul. 3.

Kupim

1 Dieselmotor ali bencinmotor: HP 6—8 v dobrem stanju. Ponudbe s ceno na naslov, ki se izve pri upravi lista.

Gospodična

večja vseh pisarniških poslov, stenografije, strojeplaja, deloma tudi knjigovodstva išče primerne mesto kje na doželi. Ponudbe na upravo lista pod šifro »Mira«.

Mlad

in zdravega telesa. Želim v zakonska si nebesa; Uradnik to je moj poln. Rad rčati bi se samskih v. Ženka naj bo dobrega srca. Ki tudi malo kuhat zna. Če bo imela pa denar. Ne bo zaveda nobenemu v kvr. Ponudbe pod »Lep in mlad« Upravi blagovoli se poslati.

Brivskega pomočnika boljšo stalno moč išče Koštomaj, Celje.

Damsko kolo

dobre ohranjeno se po ugrdni ceni proda, Naslov v upravi lista.

Sivilja

išče mesta, najraje v Ljubljani ali okolici. Ponudbe pod »Sivilja« na upravo lista.

Poslji

svoj naslov in Din 15.— in dobi poštnine prosto Veliki ročni spisovnik, primeren za obrtnika, trgovca, uradnika, delavca, rokodelca, vojska in vsako gospodinjstvo. Vilje m Po g a j, knjigovodstva in kartonska, Kranj.

Bivši drž. namesteneč

z večletno prakso pisarniškega nudarskega obrata, star 38 let išče primerne službe pri kakem premogovniku ali tovarni, eventuelno službo občinskega tajnika.

Državni uradnik

star 29 let, čedno zunanosti in trdnega značaja, ki izstopi v kratkem iz drž. službe, se želi priženiti najrajši na deželo h kakšni trgovini ali večjemu poslovanju. Vdove z enim ali dvema otrokoma niso izključene. Le resne ponudbe do 10. januarja pod »Blago srce« na upr. lista.

Letno stanovanje

na samotnem griču blizu Dobrnškega kopališča se odda gospodu (pensionistu) v najem. Naslov v upravi lista.

Veletvrdka

v Ljubljani išče upokojenega železniškega uradnika za reklamacijski in tarifni oddelk. Ponudbe na upravo lista pod »Zanesljiv«.

Eno sobo

ali dve, prazno ali mebljavano, solnčno, v mestu ali okolici, iščem za takoj za 1 do 3 mesece. Ponudbe pod »Zelo značno« na upravo lista.

Katera

dobrobrčna, mlada, inteligentna dama lepe zunanosti bi bila pripravljena podpirati revnega študenta medicinske v zadnjih semestrih. Revanzira se po dogovoru. Zentev ni izključena. Pisma pod »Evskauplus« na upravo lista.

Kupim

za večjo trdko bukovega, smrekovega in borovega lesa, lupljenega 0:10 do 0:25 srednjega premera, ali odrezane dolžine 1:20 do 3 m za rudnik, nudbe na poštni predal glavna pošta, Maribor.

Naprodaj

hiša s 5 sobami in pritlikomami, 2 vrta in 1 oral zemljišča, gospodarsko poslopje in umešni mlin s močno vodo za vsako obrt pripravna s lastno električno napeljavo. Poizve se pri Francu Smole Zg. Poljskava 15, pri Pragerskem.

2 učenca

za kolarsko obrt se sprejma. Hrana in stanovanje v hiši Frana Debeljak, kolarski mojster Primskovo, p. Kranj.

Ženitev!

Mlad veletvrdco, samostojen čisto preteklosti želi v svrhu svoješane ženitve dopisovanj s samostojno gospodinjco, katera poseduje večje premoženje in ima veselje do trgovine. Sploh se lahko oglašijo vse, katere bi se rade omožile. Ponudbe s sliko, katera se vrne, pod »Sreča 1924« na upr. lista.

Mali oglasi imajo uspehi!

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUZNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenigradec
Slovenska Bistrica

Dunajska cesta 4 (v lastni stavbi).

KAPITAL in REZERVE Din 17.500.000.—

izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzojavi: Trgovska.

EKSPOZITURE:

Konjice
Meža-Dravogra

Telefoni: 139, 146, 458.